

Är Bibelns flodberättelse en kombination av två källor enligt dokumenthypotesens modell? En analys av den hebreiska texten.

Ett utdrag ur:

Noachs fortsatta historia

En analys och kommentar av 1 Mos 6:9–9:29

(Kapitel fyra)

Tore Jungerstam

Länk till hela arbetet om Flodberättelsen:

<https://torejungerstamdotcom3.files.wordpress.com/2018/01/noachs-toledot-gt-och-tvc3a5-kc3a4llor-upplaga-2.pdf>

Innehåll

<i>Är Bibelns flodberättelse en kombination av två källor enligt dokumenthypotesens modell? En analys av den hebreiska texten.</i>	1
4 Flodberättelsen enligt dokumenthypotesen – en analys.....	3
4.1 Flodberättelsen – ett skolexempel på källanalys	4
4.2 Flodberättelsen – två intakta berättelser. En forskningsöversikt	4
4.3 En beskrivning av källanalytikerns arbete	6
4.4 Kriterier för källuppdelningen	7
4.4.1 Narrativ konsistens	7
4.4.2 Källuppdelningens fem pelare	8
4.5 Kriterierna tillämpade på flodberättelsen.....	10
4.5.1 Narrativ konsistens	10
4.5.1 Guds beteckningen	10
4.5.2 Dubbletter och repetitioner	11
4.5.3 Motsägelser	20
4.5.4 Stil	21
4.6 Flodberättelsen enligt J och P.....	30
4.6.1 Motivering för floden	32
4.6.2 Instruktioner för bygget, förbundet nämns.....	33
4.6.3 Kom till arken, floden närmar sig	34
4.6.4 Floden bryter ut.....	35
4.6.5 Floden tar slut.....	37
4.6.6 Fågelepisoden.....	38
4.6.7 Marken har torkat upp och arken lämnas	40
4.6.8 Offer och löfte	41
4.6.9 Välsignelse och nya föreskrifter	42
4.6.10 Förbund och förbundstecken	42
4.7 Två berättelser som berättar samma sak?	43
4.7.1 Vilken slutsats kan dras?.....	47
Litteraturlista	48

4 Flodberättelsen enligt dokumenthypotesen – en analys

Jag avslutar det här arbetet med en omfattande avslutande analys för att kunna svara på de tre sista forskningsfrågorna:

7. Om man särskiljer J och P. Bildas då två parallella självständiga mer eller mindre kontinuerliga och fullständiga flodberättelser?
8. Ger såväl J och P ungefär samma information?
9. Stöder empirin att flodberättelsen är uppbyggd av två distinkta källor som passar in på de kriterier som dokumenthypotesen ger för J och P?

Det jag vill göra är således att granska huruvida det ändå kan vara så att empirin samtidigt stöder att flodberättelsen är en kombination av två, delvis motsägelsefulla, källor som kombinerats av en redaktör på ett sådant sätt att källorna fortfarande går att särskilja och att bägge bildar en komplett eller nästintill komplett flodberättelse. Det hävdar många av dokumenthypotesens anhängare. Alternativt är J endast en komplettering till den mer omfattande källan P.

Varför vill jag göra en sådan analys? Jag har redan analyserat flodberättelsen ingående speciellt med avseende på den litterära strukturen och jag har fokuserat på huruvida det finns dubblingar, motsägelser eller onödiga repetitioner av samma information. Jag har inte funnit sådana utan endast en harmonisk text. Men jag vill ännu granska huruvida det ändå *samtidigt* är möjligt att finna stöd för dokumenthypotesens beskrivning. Kan det ändå vara så att en skicklig redaktör kombinerat två olika berättelser, bevarat dem nästan i sin helhet, och som resultat fått Bibelns flodberättelse? Det här är den dominerande förklaringsmodellen inom den gammaltestamentliga forskningen. Den betraktas av många forskare som ett axiom, alltså någonting så självklart att sanningshalten inte kan betvivlas. Därför är det mycket anmärkningsvärt att ingenting i min forskning om Noachs toledot verkar stöda dokumenthypotesens förklaringsmodell av flodberättelsen. För att klargöra situationen finner jag det motiverat att avslutningsvis granska flodberättelsen på nytt och utgå från dokumenthypotesens premisser och se vad resultatet blir.

När jag i det här kapitlet talar om källor som J och P accepterar jag den terminologin utan vidare kommentar. Avsikten är att analysera resultatet av vad som händer om man tillämpar dokumenthypotesens premisser gällande flodberättelsens komposition. Jag ger ingen allmän presentation av hypotesen utan fokuserar på det som är relevant för flodberättelsen. Min avsikt är att låta dokumenthypotesens förespråkare komma till tals och få presentera alla goda argument som stöder en uppdelning av flodberättelsen i två separata källor.

4.1 Flodberättelsen – ett skolexempel på källanalys

Många klassiska källkritiker uttrycker mycket klart att det är lika självklart att det finns två disparata källor, J och P, bakom flodberättelsen som att jorden är rund.¹

*”it is beyond reasonable doubt a composite narrative”*²

Westermann menar att man med all säkerhet kan dra slutsatsen att det finns två källor som ligger bakom flodberättelsen på basis av det sätt som *två fullständiga, eller nästan fullständiga*, flodberättelser kombinerats.³

Waltke och Cassuto konstaterar att källkritiker lyfter fram flodberättelsens källanalys som ett mästerverk som bör användas som skolexempel på högtstående dokumentanalys. Så här uttrycker sig Skinner:⁴

The resolution of the compound narrative into its constituent elements in this case is justly reckoned amongst the most brilliant achievements of purely literary criticism, and affords a particularly instructive lesson in the art of documentary analysis

4.2 Flodberättelsen – två intakta berättelser. En forskningsöversikt

Forskare som Westermann, Friedman, Baden och Von Rad menar att flodberättelsen är en unik komposition såtillvida att i flodberättelsen har J och P bevarats med alla delar mer eller mindre intakta. Bägge innehåller samma händelser, med samma indelning och endast med de minsta variationer. Redaktören anses ha haft kompletta verk som han förenat. I dem fanns motsägelser, men redaktören skapar en ny sammanhängande helhet. Man kan enligt Baden särskilja dem och bägge utgör en fortlöpande berättelse där bägge uppvisar distinkta drag i enlighet med vad som förväntas av respektive källa.⁵

Enligt Gunkel gjorde redaktören stora ansträngningar för att kunna bevara så mycket som möjligt av bägge källor. Enligt Skinner ville redaktören så långt det var möjligt uttrycka *ipsissima verba* innehållet i sina källor.⁶ Speiser menar att redaktören nog klippte upp och arrangerade om materialet men bevarade bägge källornas totala innehåll intakt. Speciellt betydelsefullt var att redaktören inte förändrade den gudsbeteckning som användes.⁷

¹ Skinner 1930, 147. (Gunkel (1997, 128–139) kallar det ett *”masterpiece of modern criticism”* och Budde *”an indisputable masterpiece”*. Von Rad (1972, 119) beskriver flodberättelsen som *”an ingenious interweaving of the two sources J and P”*; Brueggemann 2010, 75.

² Speiser 1964, 54.

³ Westermann 1994, 583. Så även Friedman (1997, 54; 59–60).

⁴ Skinner 2012, 147–148.

⁵ Von Rad (1972, 119) påpekar dock att vissa delar av J fattas; Westermann 1994, 394; 396; 600; Friedman 1997, 54; 59–60; Baden 2012, 25–26.

⁶ Skinner 2012, LXV–LXVI.

⁷ Alltså huruvida JHVH användes eller appellativet elohim. Friedman 1997, 54; 59–60; Cassuto 2008, 20.

Redaktören lyckades fusionera berättelserna eftersom de hade en gemensam berättelse med samma sekvens och arrangemang.⁸

Även Skinner betonar redaktörens skicklighet. Redaktören ville dock inte offra ens en gnutta information som kunde användas i berättelsen. Samtidigt menar Skinner att det är framförallt P som bevarats intakt medan redaktören bevarat tillräckligt av J för att visa att det är en sammanhängande berättelse. Det var ”opraktiskt” att behandla det så omsorgsfullt som huvuddokumentet P.⁹ Skinner menar ändå att det är tveksamt om det finns egentliga luckor i J förutom byggandet av arken, samt noteringen om att arken lämnas.

Samtidigt som Gunkel betonar att redaktören ville bevara så mycket som möjligt av sina källor säger han att redaktören bevarade P mycket troget och baserade sitt verk på P.¹⁰ Han kompletterade P:s berättelse med J. Förutom i inledningen och i slutet består J endast av instuckna verser här och där. På samma sida som uttalandet i stycket ovan där han menar att redaktören gjorde stora ansträngningar för att bevara bägge berättelser hävdar Gunkel att redaktören inte bevarade J så väl. Där J och P rapporterade parallellt material lämnade han endera bort J:s version eller så placerade han dem efter varandra. Han var villig att tolerera repetitioner om de inte var för störande.¹¹

Gunkel upprepar hur redaktören gjorde sitt yttersta för att bevara J så att han infogade 1 Mos 8:2b–3a mitt i ett P sammanhang. Samtidigt klarade redaktören, enligt Gunkel, inte på något sätt av att få med en enda detalj av hur arken tog i land och därför uteslöt han den delen. Lika oförmögen var redaktören att få med någon detalj av hur Noach och djuren lämnade arken från J:s version. Gunkel betonar ändå att redaktören följde principen att inte ett enda korn skulle falla till marken, speciellt inte från P:s berättelse.¹²

Även Speiser uttrycker hur redaktören behandlar sina källor med den yttersta respekt och om förändringar gjordes var det med den största försiktighet. Speiser menar att det här förklaras av att J och P redan hade nått ett visst mått av status som kanon när redaktören sammanförde källorna. Redaktören hade därför ”den yttersta vördnad” för källorna.¹³

Emerton å sin sida menar att J endast kompletterar P och att redaktören använde endast det han ansåg nödvändigt av J.¹⁴ Jag noterar att om man anammar den här synen försvinner samtidigt orsaken till onödiga dubletter som hävdas i berättelsen. Dessa kom ju till eftersom redaktören gjorde sitt yttersta för att få med bägge versioner trots dubbleringar.

McEvenue å sin sida menar att P utgår från J och skriver om berättelsen i sin egen stil.¹⁵

⁸ Speiser 1964, 54; Gunkel 1997, 141.

⁹ Så även Wellhausen 2006, 343.

¹⁰ Även Skinner (2012, LXVI) och Wellhausen (2006, 343) anser att redaktören som regel bevarat varje fragment av P.

¹¹ Gunkel 1997, 141.

¹² Gunkel 1997, 141–142.

¹³ Speiser 1964, XXIX, XXXVI.

¹⁴ Emerton 1988, 14.

¹⁵ McEvenue 1971, 24–27.

Det finns således många och motsägelsefulla varianter av hur olika föreläsare för dokumenthypotesen ser på källornas förhållande och hur de bevarats i den befintliga texten.

Baden uttrycker ändå det klassiska och dominerande synsättet när han betonar att versionerna beskriver floden i enlighet med sin egen säregna stil och att man kan särskilja källorna helt enkelt genom att läsa noggrant och följa berättelsens tråd. Att särskilja de två källorna är även enligt Von Rad lätt att göra med hjälp av enkel källanalys. Hur den kan gå till beskrivs i nästa kapitel.¹⁶

4.3 En beskrivning av källanalytikerns arbete

Jag låter Gunkel beskriva hur källanalytikern går till väga gällande flodberättelsen. Jag kommenterar vissa detaljer kort, men i det stora hela är avsikten att låta en källanalytiker själv beskriva processen.

Gunkel förklarar konsten att särskilja källorna sålunda. Först utgår man från det man betecknar som det säkraste av alla kriterier: gudsbeteckningen. På så sätt särskiljer man de större avsnitten i början och i slutet där Guds personnamn nämns, men även 1 Mos 7:16b mitt i ett P-sammanhang. De centrala delarna är svårare eftersom gudsbeteckningen inte används där på ett sätt som möjliggör avskiljandet av större sammanhang.¹⁷

Nästa faktor som Gunkel lyfter fram är antalet djur som enligt 1 Mos 6:19–20 (P) är ett par, medan det är sju par enligt 1 Mos 7:2 (J). Därför menar Gunkel att 1 Mos 7:15–16a måste höra till P, medan 1 Mos 7:16b tydligt är J.¹⁸

Det tredje faktorn Gunkel lyfter fram är tidsangivelserna. Han tilldelar de korta tidsangivelserna på sju och 40 dagar åt J medan han tilldelar P de långa angivelserna inklusive datumangivelserna.¹⁹

Nästa faktor Gunkel lyfter fram är beskrivningarna av varifrån vattnet härstammar. J anser att det endast är regn, medan P lyfter fram djupens stora källor förutom regnet. P:s beskrivning är mer mytologisk. Någon motivering för att koppla ihop P med den ger inte Gunkel. Han konstaterar helt enkelt att den beskrivningen hör till P.²⁰

Den sista fasen av arbetet är att koppla ihop verser som uttrycker sig på liknande sätt som någon av de avsnitt som redan bestämts tillhöra J eller P. Därför knyts t.ex. 1 Mos 7:4 till J eftersom ett liknande uttryck finns i 1 Mos 6:7 som konstaterats vara J. Gunkel ger många fler

¹⁶ "The separation of the two versions, which can be done easily by means of simple source analysis...". Von Rad 1972, 124–125. Baden 2012, 23; 26.

¹⁷ Gunkel 1997, 139.

¹⁸ Gunkel 1997, 139. Problemet vad gäller detta resonemang är att den här diskrepansen är en tolkning som rimmar illa med vad som verkligen står i texten. Se min diskussion i kapitel 2.4.4 och 2.5.3 där jag konstaterar att endast en läsning av avsnitten som behandlar sekvenserna om djuren som ska föras till arken i den följd som finns i 1 Mos 6–7 gör texten harmonisk.

¹⁹ Gunkel 1997, 139–140. Jag konstaterar att på så sätt förvandlas tidsangivelserna i helheten som harmonierar till en motsägelsefull blandning utan logik.

²⁰ Gunkel 1997, 140.

exempel på detta i sin bok *Genesis*.²¹ Jag konstaterar att problemet med den här metoden är att det är exempel på klassiskt cirkelresonemang.

Gunkel anser att det är lätt att särskilja de två berättelserna. Skillnaden kan enligt honom ses med stor klarhet i de två berättelsernas natur. J erbjuder en gammal folklig legend, medan P erbjuder en senare mera lärd version. Det betyder dock inte, enligt Gunkel, att allt som ingår i P:s version måste vara yngre än versionen i J.²²

Huruvida Gunkels beskrivning harmonierar med empirin framkommer i min analys senare i det här arbetet.

4.4 Kriterier för källuppdelningen

I det här kapitlet presenterar jag först något som kan betraktas som ett nytt kriterium som presenterats i samband med en ansats att förnya dokumenthypotesen. Därefter presenterar jag de klassiska fem kriterierna som ska avgöra källuppdelningen.

4.4.1 Narrativ konsistens

Baden poängterar att en litterär analys av Pentateuken måste ha sin utgångspunkt i narrativen och huruvida den är sammanhållen och huruvida där finns motsägelser eller ej. Detta hävdar Baden är en ny tanke som står i kontrast till tidigare källkritisk forskning.²³

Analysen ska enligt Baden inte starta med att leta efter diversitet i tema eller språk för att genom dessa kriterier leta efter källor. En uppdelning i källor ska baseras på att det inte går att läsa texten som en helhet och att denna svårighet inte endast ska ha sin grund i olika stil eller tema. Analysen ska inte heller grundas på enstaka ord som t.ex. vilket ord som används för tjänarinna. Baden betonar att man som utgångspunkt alltid ska utgå från att texten är en enhet tills det visar sig att den inte är det. Det är där det narrativa flödet saknas som det finns skäl att leta efter olika källor, där och endast där. Om texten är koherent med avseende på vem som gjorde vad, när och hur finns inget skäl att dela upp materialet i källor. Detta eftersom källorna enligt Baden berättar väldigt olika berättelser inom det yttre ramverket som Pentateuken utgör.²⁴ Enligt Baden är det endast saknaden av narrativt flöde som utgör ett objektivi kriterium. Att vidhålla denna princip är enligt Baden avgörande om man vill vidhålla en objektiv analys.²⁵ Om man följer denna primära princip kan nog tema och stil

²¹ Gunkel 1997, 140.

²² Gunkel 1997, 142.

²³ *The literary analysis of the Pentateuch must begin with and be carried out on the basis of the narrative consistencies and contradictions*. Baden 2012, 30.

²⁴ Baden 2012, 246–247.

²⁵ *The separation of the literary analysis, on the grounds of narrative flow alone, from all secondary considerations of the individual sources, be it theme, style, or potential historical setting, must be maintained if the analysis is to retain any degree of objectivity*. Baden 2012, 31.

ändå tillföra analysen mycket. Baden citerar McEvenue som säger att dessa sekundära kriterier inte bevisar en uppdelning i källor, men att de nog kan styrka en befintlig uppdelning. De sekundära elementen ska bekräfta den ursprungliga uppdelningen som gjorts på basis av inkonsistens i narrativen.²⁶

Jag går nu över till att presentera dessa sekundära element som åtminstone tidigare utgjorde kärnan i källanlysen. I mycken källkritisk forskning är dessa fortfarande de verkliga pelarna för arbetet.

4.4.2 Källuppdelningens fem pelare

Vid sekelskiftet 18–1900 var det vanligt med långa listor med kriterier för hur man skulle känna igen olika källor. Den listan konstaterar Westermann att har blivit allt kortare. De flesta forskare har enligt Westermann med tiden blivit allt försiktigare. Westermann hänvisar till M. Noth som säger att det enda kriteriet som har någon betydelse är om samma element i narrativen dyker upp i olika sammanhang.²⁷

Westermann menar att modern forskning gällande Pentateuken behandlar de klassiska kriterierna för källuppdelning med mycket mera aktsamhet och utan undantag har kriterierna förlorat sitt absoluta värde som angivare av källa.²⁸

Det som betecknas källuppdelningens fem pelare är följande:²⁹

1. Guds-beteckningen
2. Skillnad i stil och språk
3. Motsägelser och olika perspektiv³⁰
4. Dubbletter och repetitioner
5. Den sammansatta karaktären av enskilda texter

Ända från Astrucs dagar har de olika benämningarna på Gud varit det huvudsakliga argumentet för en källuppdelning, alltså huruvida Gud eller HERREN³¹ använts. Westermann konstaterar att argumentet har kritiserats och utmanats av forskare som Cassuto, Dahse, Eerdmans och Noth. Westermann menar att det står klart att Gudsnamnet inte längre är ett lika övertygande argument och Westermann konstaterar att ingen av de fem pelarna ensam avgör någonting, inte ens guds-beteckningen.³²

Således kan enskilda ord och uttryck aldrig ensamma avgöra en källa. De kan endast fungera som ytterligare ett argument för en källa tillsammans med andra kriterier, men även då bör största försiktighet iakttas. Westermann hänvisar till Gunkel när han säger att man även måste ta i beaktande att ord och uttryck kan härstamma från en gammal tradition som den bibliske

²⁶ Baden 2012, 31–33.

²⁷ "the fact of the multiple occurrence of the same narrative elements in different settings".

²⁸ Westermann 1994, 576.

²⁹ Kritik av dessa kan man läsa i t.ex. Whybray 1999; Cassuto 2008.

³⁰ *Contradictions and different points of view*.

³¹ HERREN betecknar Guds personnamn JHVH.

³² Kikiwada och Quinn 1985, 17; Emerton 1987, 408; Westermann 1994, 578; Cassuto 2008, 19.

författaren bevarat. I sådana fall ska specifika ord inte knytas till någon av de slutliga författarna utan till den bakomliggande traditionen.³³

Westermann menar också att man måste använda förmenta motsägelser och skillnader med speciell försiktighet och att sådana inte heller längre kan användas som ett absolut kriterium för att ange källor. Westermann tillstår att kriteriet har visat sig ohållbart i många fall. Kriteriet kan användas endast som ett komplement till andra kriterier.³⁴

Westermann konstaterar att detta argument användes vårdslöst av de klassiska källkritikerna som ständigt fann nya motsägelser som tydde på olika källor och Westermann konstaterar att här måste man hålla med de som kritiserat källuppdeleningen.³⁵

Vad gäller dubletter och repetitioner var bakgrunden enligt Westermann att ända från Astruc utgick källkritikerna från att berättelsen inte bara i urhistorien eller första Mosebok, utan i hela Pentateuken skulle utgöra ett obrutet smidigt narrativt flöde utan repetitioner eller upprepningar. När upprepningar eller förmodade olikheter i syn förekom så delade man upp materialet i källor. Man utgick från att det fanns en författare som berättade en fortlöpande berättelse från 1 Mos 1–50. Westermann konstaterar att den tanken är felaktig.³⁶

Svagheten i den här ansatsen, som Westermann menar består, är att man använder samma kriterier för en sammanhängande berättelse, t.ex. berättelsen om Babels torn, som för hela urhistorien eller hela första Mosebok.³⁷ Berättelsen om Babels torn är en berättelse som ska bedömas som en berättelse. Urhistorien är däremot inte en berättelse.³⁸ Westermann konstaterar att det var först i och med den traditions-historiska ansatsen som det blev klart att en enskild berättelse och en komposition som urhistorien är två olika enheter som måste bedömas på olika sätt. Westermann konstaterar att även i enskilda berättelser som hör till samma källa kan det finnas interna spänningar. Det hör enligt honom till texternas natur.³⁹

Förekomsten av dubletter är således inte tillräckligt för att slå fast att det finns två källor. Westermann och McEvenue konstaterar att repetitioner är något som används frekvent av P. McEvenue varnar därför för att lättvindigt kalla något en dublett i texter som tillskrivs P. Westermann konstaterar vidare att repetition är något som även kan ha använts medvetet i andra äldre källor. På basis av detta konstaterar Westermann att inte heller repetition i sig kan anses som ett tecken på olika källor.⁴⁰

³³ Westermann 1994, 578.

³⁴ Westermann hänvisar till kritik av P. Volz, W. Rudolph, B. Jacob, U. Cassuto och M. H. Segal. Westermann 1994, 580.

³⁵ Westermann 1994, 580–581.

³⁶ Westermann 1994, 581.

³⁷ Berättelsen om Babels torn finns i 1 Mos 11:1–9.

³⁸ Urhistorien omfattar 1 Mos 1:1–11:26.

³⁹ Westermann 1994, 581–582.

⁴⁰ McEvenue 1971, 73; Westermann 1994, 583.

De enda motsättningar som bl.a. Westermann och Emerton anser att enbart kan förklaras med hjälp av två olika berättelser är uppgifterna om olika antal djur som skulle gå in i arken samt de två tidsperspektiven i flodberättelsen.⁴¹

4.5 Kriterierna tillämpade på flodberättelsen

Jag presenterar nu på vilket sätt kriterierna tillämpas på flodberättelsen.

4.5.1 Narrativ konsistens

På basis av mitt arbete i kapitel 2–3 konstaterar jag att hela flodberättelsen utgör ett smidigt narrativt flöde utan motsägelser. Jag konstaterar att om man tillämpar kriteriet med narrativ konsistens på flodberättelsen blir slutsatsen att det inte finns något skäl att söka efter olika källor i flodberättelsen.

Detta är knappast Badens slutsats, dock. Jag känner inte till om han tillämpat sitt kriterium, narrativ konsistens, på flodberättelsen. Han försvarar i vilket fall kraftigt alla fyra källor och tar det som en självklarhet att flodberättelsen är en kombination av två källor, J och P.⁴²

4.5.1 Guds-beteckningen

Guds-beteckningen ger inte mycket vägledning i flodberättelsen. Det är elohim, alltså Gud, som dominerar. HERREN används i slutet av människans toledot 1 Mos 6:5–9 samt i avsnittet om offret i 1 Mos 8:20–21. Personnamnet HERREN används alltid i samband med offer. I GT offrar man aldrig till den allmänna beteckningen ”Gud” utan alltid till HERREN. Utöver dessa två tillfällen används HERREN i 1 Mos 7:1–5 och när HERREN stänger dörren till arken i 1 Mos 7:16. Efter att HERREN stängt dörren används endast Gud under hela flodberättelsen fram till offret efter floden. Vad gäller att hitta sekvenser som skulle höra till J under floden har man således ingen vägledning överhuvudtaget av guds-beteckningen.

Variation av namn i den antika främre orienten

Det är av intresse att granska på vilket sätt variationer och speciellt variationer mellan personnamn och appellativ används i autentiska texter från den antika främre orienten.⁴³ Speciellt intressant är hur denna teknik används i Gilgamesheposet.⁴⁴ Jag noterar att samma variation som mellan ”Gud” och ”HERREN” används. Ibland används personnamnet ”Shamhat” och ibland endast appellativet ”glädjeflickan”.

Enkidu satt framför glädjeflickan,

de älskade,

⁴¹ Emerton 1987, 401; Westermann 1994, 582. Att det inte finns verkliga motsättningar eller problem vare sig med antalet djur lika lite som med tidsperspektivet har jag demonstrerat i kapitel 2.4.4 respektive 3.5.

⁴² De övriga två källorna betecknas E och D.

⁴³ Appellativ är t.ex. Gud, stad eller motsvarande. Detta till skillnad från JHVH och Jakobstad som är person- och egennamn.

⁴⁴ För en gedigen analys av hela Gilgamesheposet se Jungerstam 2018.

och Enkidu glömde var han var född.

Sex dagar, sju nätter

*älskade Enkidu med **Shamhat**.*

***Glädjeflickan** sa till Enkidu...⁴⁵*

Enkidu tänkte på de råd han hade fått,

***glädjeflickans** tal behagade honom.*

Han insåg nu att han behövde en vän.

***Shamhats** råd behagade honom.*

***Glädjeflickan** tog av sig sitt klädesplagg...⁴⁶*

Repetition som kombineras med variation av namn är en typ av parallellism som enligt Warring och Kantola är mycket vanlig i Gilgamesheposet, liksom i akkadisk litteratur i övrigt.⁴⁷ Jag presenterar två exempel:

*För **kungen** i Uruks fårfålla*

skall brudens slöja öppnas först.

*För **Gilgamesh**, kungen i Uruks fårfålla,*

Skall brudens slöja öppnas först.⁴⁸

***Ishtar** skrek som en barnaföderska*

***Gudafrun**, hon med den vackra rösten, grät⁴⁹*

Att namn varieras på detta sätt i texter från den antika främre orienten gör att man verkligen bör använda detta kriterium med stor varsamhet. Att olika benämningar på Gud används behöver inte tyda på olika källor, endast på en författare som på tidstypiskt sätt varierar språket.

4.5.2 Dubbletter och repetitioner

Idag vet man att repetitioner med eller utan variation är en standardteknik i den antika främre orienten.⁵⁰

Om man hävdar att GT:s flodberättelse består av två sammanhängande parallella berättelser som bevarats nästintill intakta är dubbletter något man med nödvändighet borde finna. Jag

⁴⁵ Tavla II, rad 1–5.

⁴⁶ Tavla II, rad 22–26.

⁴⁷ Warring och Kantola 2001, 10.

⁴⁸ Tavla II, rad 68–69.

⁴⁹ Tavla XI, rad 117–118.

⁵⁰ T.ex. i Enuma Elish. Jungerstam 2013, 67–71.

presenterar först de dubbletter som lyfts fram av forskare varefter jag granskar dem för att klargöra huruvida det verkligen är fråga om dubbletter eller inte. Jag utgår från Westermans förteckning över de dubbletter som har identifierats.⁵¹

Vad som två gånger berättas	J	P
Mänskligheten ska gå under	6:5	6:11–12
Beslutet att förgöra	6:7	6:13
Befallning att gå in i arken	7:1–3	6:18–21
De går in i arken	7:7	7:13
Floden kommer	7:10	7:11
Allt landliv dör	7:22–23	7:20–21
Floden är slut	8:2b,3a	8:3b–5
Löfte att floden inte upprepas	8:21b–22	9:17

Jag kommer nu att granska dessa föreslagna dubbletter. Jag inleder med de två första som bägge har att göra med om det finns två parallella introduktioner eller inte. Därefter granskar jag de två dubbletter som fokuserar på att gå in i arken. Efter det granskar jag de återstående dubbletterna en och en.

Två parallella introduktioner

Det som enligt Westermann verkligen demonstrerar att bibeltexten gömmer två olika källor är de två parallella introduktionerna.⁵² Westermann konstaterar att det finns forskare som ännu menar att flodberättelsen inte är en komposition från två källor.⁵³ Därför menar Westermann att det är nödvändigt att igen demonstrera den kompletta parallellismen i J:s och P:s introduktion och att det inte finns någon annan förklaring till denna än att två disparata källor ligger bakom texten.⁵⁴

Westermans kommentar kom ut på tyska 1974, så till hans försvar kan konstateras att efter det har kunskapen om den hebreiska berättartekniken ökat dramatiskt. Toledotformeln inleder flodberättelsen i 1 Mos 6:9. Det som föregår är avslutningen av föregående enhet, människans toledot, som inleddes i 1 Mos 5:1. I slutet av denna introduceras följande toledot, Noachs toledot. I inledningen av Noachs toledot sammanlänkar författaren till föregående toledot. Den tekniken kallas *concatenatio* eller sammanlänkning på svenska. Därför hittas motsvarande information, med variation, i slutet av människans toledot och i början av Noachs toledot. Samma teknik används i övergången från himmelens och jordens toledot till människans toledot.⁵⁵

⁵¹ Westermann 1994, 397–398. Motsvarande förteckning ger även Speiser 1964, XXIX; Gunkel 1997, 139.

⁵² J:s introduktion menar Westermann omfattar 1 Mos 6:5–8 och 1 Mos 7:1–9 och det korresponderar mot P:s introduktion i 1 Mos 6:9–22.

⁵³ T.ex. Cassuto 1998.

⁵⁴ Westermann 1994, 425.

⁵⁵ Se Jungerstam 2015, 2016.

Således kan jag konstatera att 1 Mos 6:5 och 1 Mos 6:7 är en del av avslutningen av människans toledot som omfattar 1 Mos 5:1–6:8. De verserna är inte en del av flodberättelsen.⁵⁶ Verserna förespeglar givetvis det som ska komma. 1 Mos 6:11–12 är en del av inledningen av Noachs toledot där författaren sammanlänkar till föregående avsnitt.⁵⁷

Westermanns starkaste argument visar sig alltså bygga på en bristande förståelse av hur texten i urhistorien är uppbyggd. 1 Mos 6:5–8 respektive 1 Mos 6:9–13 är ett ypperligt exempel på författarens sammanlänkning av två enheter i urhistorien, inte på två disparta källor bakom flodberättelsen.⁵⁸

In i arken

Vad gäller att gå in i arken finns alltså fyra tillfällen då Noachs inträde i arken berörs. Inom parentes anger jag den förmodade källan enligt Westermann.⁵⁹

Tillfälle 1: 1 Mos 6:18b (P)

Verbform: Perfekt konsekutiv, innebörden är futurum.

Du ska komma till arken, du och dina söner och din hustru och hustrurna till dina söner med dig

Tillfälle 2: 1 Mos 7:1 (J)

Verbform: Imperativ, innebörden är befallning

Kom du och hela ditt hus till arken för dig har jag sett rättfärdig inför mitt ansikte i denna generation

Tillfälle 3: 1 Mos 7:7 (J)

Verbform: Imperfekt konsekutiv, detta är berättarformen som för handlingen framåt

Och kom Noach och hans söner och hans hustru samt hustrurna till hans söner med honom till arken undan flodens vatten

Tillfälle 4: 1 Mos 7:13 (P)

Verbform: Perfekt, den formen används för att informera om något som hänt tidigare eller något som händer simultant med berättelsens röda tråd

Just denna dag hade Noach med Shem och Cham och Jafet, Noachs söner, samt Noachs hustru och de tre hustrurna till hans söner med dem gått till arken

Som texten nu står kommer först upplysningen till Noach att han i framtiden ska gå till arken. Det är ingen befallning. Sedan kommer befallningen, gå till arken! Därefter bekräftas att Noach verkligen gjorde som Gud sagt och sista tillfället konstateras att just denna dag då floden brutit ut hade Noach gått in i arken. Således en perfekt utformad progression. Man bör

⁵⁶ För en noggrann analys se Jungerstam 2017, 77–91.

⁵⁷ Se kapitel 2.1.4.

⁵⁸ Se kapitel 2.1.4 där jag demonstrerar hur avslutningen av människans toledot och inledningen till Noachs toledot förhåller sig till varandra.

⁵⁹ Westermann 1994, 395–398.

notera att vid varje tillfälle varierar beskrivningen. Det är samma typ av repetition med variation som förekommer så rikligt i hela urhistorien, inte minst i skapelseberättelsen.⁶⁰ Notera även att motsvarande progression finns vad gäller djurlivet.⁶¹

Floden kommer

Som jag tolkar texten avslutar 1 Mos 7:10 en scen och 7:11 inleder nästa.⁶² Den verbform som används i bägge verserna är inte berättarformen imperfekt konsekutiv utan perfekt. Perfekt kan förstås på en mängd sätt. Den kan förstås som presens, imperfekt, perfekt, pluskvamperfekt eller futurum.⁶³ Det mest väsentliga är att förstå att det inte är berättarformen imperfekt konsekutiv som används.

Ofta översätts 1 Mos 7:10 så att det lyder ”efter sju dagar kom vattnet över jorden”. Jag tolkar perfektformen i det här fallet som att den anger något som kommer att ske i en mycket nära framtid.⁶⁴ Berättaren har tidigare upplyst läsaren om att floden kommer att bryta ut efter sju dagar. Nu håller de sju dagarnas tidsfrist på att rinna ut och floden kommer att bryta ut vilken stund som helst. I vilket fall är 1 Mos 7:11 ingenting annat än en precisering av datum samt en beskrivning av flodens dramatiska inledning. Det finns ingen motsättning eller onödig dubbling i uttalandena, endast en skickligt formulerad progression där åhöraren hålls i spänning inför flodens början.⁶⁵

Och det blev mot sju dagar och flodens vatten var att komma över jorden

Under det sexhundra året av Noachs liv i den andra månaden under den sjuttonde dagen i månaden. Denna dag brast alla det stora djupets källor och himmelens slussar öppnades

Allt landliv dör

Enligt Westermann är 1 Mos 7:20–21 P och 1 Mos 7:22–23 J. För det första kan man ta bort 1 Mos 7:20 som ju hör till det som föregår med vattnet som stiger tills allt är övertäckt.⁶⁶ Jag synliggör med färgkoder den uppdelning Westermann tänkt.

Och täcktes alla höga berg som är under hela himmelen, 15 alnar ovanför dem hade vattnet blivit mäktigt, ja täcktes bergen

*Och förgicks allt kött som rör sig på jorden med flygande varelser och med boskapsdjur och med vilda djur och med alla krypande kryp på jorden och varje människa. **Allt som hade livsande i sin näsa, allt som var på torra land hade dött.***

⁶⁰ Se min analys av repetition och variation i 1 Mos 1:1–6:8 i Jungerstam 2013, 2015, 2016, 2017.

⁶¹ Se kapitel 2.5.3.

⁶² Se kapitel 2.4–2.5.

⁶³ Joïon-Muraoka 2011, 330–337 (§112 a–m).

⁶⁴ Joïon-Muraoka 2011, 335 (§112 g).

⁶⁵ Se min analys i kapitel 2.6.

⁶⁶ Se min analys i kapitel 2.6.

Ja, han utplånade all existens som fanns på markens ansikte från människa till boskapsdjur till kräldjur till himmelens flygande varelser. Ja de utplånades från jorden.

Kvar var endast Noach och vad som var med honom i arken

När jag avlägsnat 1 Mos 7:20 som är irrelevant återstår följande:

Och förgicks allt kött som rör sig på jorden med flygande varelser och med boskapsdjur och med vilda djur och med alla krypande kryp på jorden och varje människa. Allt som hade livsande i sin näsa, allt som var på torra land hade dött. (1 Mos 7:21–22)

Ja, han utplånade all existens som fanns på markens ansikte från människa till boskapsdjur till kräldjur till himmelens flygande varelser. Ja de utplånades från jorden. (1 Mos 7:23)

Förblev dock Noach och vad som var med honom i arken

Det jag tydliggör ovan med färgkoder är den klistiska konstruktionen av 1 Mos 7:21–22 samt 1 Mos 7:23. Slutet avspeglar början i bägge fall. I 1 Mos 7:21–22 används synonymer, medan det förutom synonymer är samma verb med varierad grammatik som används i 1 Mos 7:23.⁶⁷ Westermann noterar tydligen inte detta typiska sätt för författaren av urhistorien att komponera sin text utan skär sönder den så att textkonstruktionen förstörs. Tekniken att först säga en sak och sedan bekräfta det med hjälp av repetition med variation är något som ofta förekommer, inte minst i skapelseberättelsen. Författaren betonar på detta sätt att allt landliv verkligen, verkligen förgicks. Förblev dock Noach och de som var med honom.

Innan jag ger andra exempel på tekniken vill jag tydliggöra hur texten ovan är varierad.

Och förgicks allt kött som rör sig på jorden med flygande varelser och med boskapsdjur och med vilda djur och med alla krypande kryp på jorden och varje människa. Allt som hade livsande i sin näsa, allt som var på torra land hade dött. (1 Mos 7:21–22)

Ja, han utplånade all existens som fanns på markens ansikte från människa till boskapsdjur till kräldjur till himmelens flygande varelser. Ja de utplånades från jorden. (1 Mos 7:23)

Om jag tydliggör det som varierar mellan det första uttalandet och repetitionen i tabellform ser det ut så här:

Uttalande	Repetition
förgicks	utplånade
allt kött	all existens

⁶⁷ Först används qal imperfekt konsekutiv 3 person singular sedan används nifal imperfekt konsekutiv 3 person plural. Qal är aktiv och nifal passiv.

som rör sig på jorden	som fanns på markens ansikte
flygande varelser	himmelens flygande varelser
allt som var på torra land hade dött	de utplånades från jorden
alla krypande kryp på jorden	kräldjur
boskapsdjur/vilda djur/krypande kryp/människa	människa/boskapsdjur/kräldjur/himmelens flygande varelser

Notera ännu variationen med hur allt kött, all existens uttrycks. I 1 Mos 7:21–22 uttrycks det som följer:

med flygande varelser och med boskapsdjur och med vilda djur och med alla krypande kryp på jorden och varje människa

Medan det i 1 Mos 7:23 lyder så här:

från människa till boskapsdjur till kräldjur till himmelens flygande varelser

Prepositionen är annorlunda, ordningen är annorlunda, djuren som räknas upp är annorlunda, ordvalen och beskrivningarna är annorlunda. Att som Westermann gör avlägsna en mening ur denna fantastiskt konstruerade texthelhet visar på en beklaglig brist på förmåga att notera hur författaren av urhistorien bygger upp sina texter.⁶⁸

Sternberg ger exempel på fem kategorier av variation:⁶⁹

1. Expansion - information kommer till
2. Trunkering - information lämnas bort
3. Ordning - ordningsföljd ändras
4. Grammatik - variation mellan t.ex. aktiv och passiv
5. Substitution - ett ord ersätts med ett annat

Bara i detta korta stycke förekommer alla fem kategorier. Som jag tidigare noterat är det här sättet att berätta typiskt för skapelseberättelsen inte minst. Jag har identifierat 60 variationer i repetitionerna där.⁷⁰

Nedan följer några exempel på samma teknik.

Ex 1: Och Gud sa: "Grönske jorden av grönska: fröbärande örter och fruktträd producerande frukt enligt sitt slag med sitt frö i sig över jorden."

Ja, så blev det. Ja, jorden bringade fram grönska, fröbärande örter efter sitt slag och träd producerande frukt som har sitt frö i sig efter sitt slag. (1 Mos 1:11–12)

⁶⁸ Se t.ex. min analys av hur texterna är uppbyggda i 1 Mos 1:1–6:8. Jungerstam 2013; 2015; 2016; 2017.

⁶⁹ Sternberg 1987, 391–392.

⁷⁰ Jungerstam 2013, 58.

Ex 2: *”Låt ljusen på himlens utsträckthet vara för att göra åtskillnad mellan dag och natt och de ska vara som tecken för sammankomster samt för dagar och år. Och de ska vara som ljus på himlens utsträckthet för att lysa över jorden”. Ja, så blev det.*

Och Gud satte de två ljusen – det stora ljuset till att regera över dagen och det lilla ljuset till att regera över natten liksom stjärnorna.

Ja, Gud gav dessa på himlens utsträckthet för att ge ljus över jorden och för att regera över dagen och över natten samt för att orsaka åtskillnad mellan ljuset och mellan mörkret. (1 Mos 1:14–18)

Ex 3: *Och Gud sa: ”Vimle vattnen av vimlande levande varelser och flygande varelser flyge omkring över jorden mot himlens utsträckthet.”*

Ja, Gud skapade de stora havsdjuren och allt myllrande liv som vimlar i vattnet efter sina slag och även varje flygande bevingad varelse efter sina slag. (1 Mos 1:20–21)

Ex 4: *”Låt jorden bringa fram levande varelser efter sitt slag: boskapsdjur, kräldjur och markens djur efter sitt slag.” Ja, så blev det.*

Ja, Gud gjorde markens djur efter sitt slag och boskapsdjuren efter sitt slag och allt som kryper på marken efter sitt slag. (1 Mos 1:24–25)

Min kommentar

Jag konstaterar att detta argument för två olika källor fullständigt saknar stöd i empirin. Det är svårt att se något annat motiv för en utbrytning av den ena meningen till J än behovet av att bevara tanken på att flodberättelsen skulle bestå av två parallella nära nog kompletta berättelser. Jag demonstrerar ännu hur inkonsekvent resonemanget är om man hävdar att en upprepning skulle vara tecken på en annan källa. I det som blir kvar efter att man brutit ut meningen man tilldelat J hävdar P ännu tre gånger att allt liv dog.

1. *Och förgicks allt kött som rör sig på jorden med flygande varelser och med boskapsdjur och med vilda djur och med alla krypande kryp på jorden och varje människa*
2. *Ja, han utplånade all existens som fanns på markens ansikte från människa till boskapsdjur till kräldjur till himmelens flygande varelser*
3. *Ja de utplånades från jorden*

Ingen menar att detta tyder på tre källor. Dessa tre repetitioner av samma konstaterande saknar ännu den fjärde för att helheten ska fungera. Den fjärde repetitionen hör otvivelaktigt ihop med de tre andra. Då formas den skickligt komponerade helheten där författaren briljerar med sin förmåga att använda repetition med variation. Skär man bort den mening man tilldelat J är helheten stympad.

Floden är slut

Vad gäller slutet av floden liknar situationen den sistnämnda. Det finns en helhet som anges som P varifrån man brutit loss en mening, den jag markerat med fet stil.

Och tänkte Gud på Noach och alla djur och all boskap som var med honom i arken.

Och Gud lät en vind blåsa över jorden Och avtog vattnet

Och slöts källorna i djupet och slussarna i himmelen

Ja upphörde regnet från himmelen

Och drog sig tillbaka vattnet från jorden. Det rörde sig och drog sig tillbaka.

Och avtog vattnet mot slutet av de hundrafemtio dagarna

Och kom till vila arken i sjunde månaden, den sjuttonde dagen av månaden på Ararats berg

Och vattnet fortsätter att röra sig och att minska till den tionde månaden.

I den tionde, den första i månaden, blir bergstopparna synliga⁷¹

Motiveringen till varför man brutit ut denna mening är att man menar att J talar om regn medan P talar om källorna i djupet och slussarna i himmelen. Det finns ingen objektiv grund för detta. I regel anges P som den som ger den tråkigare beskrivningen medan J är den som berättar mer folkligt. I så fall vore det P som bara talar om regn och J som har den mer legendartade förklaringen. Det är ett klassiskt cirkelresonemang man för om man hävdar en orsak att bryta ut de två raderna ur helheten.

Jag demonstrerar ännu hur raderna är en naturlig del av sammanhanget. ”Ja upphörde regnet från himmelen” bekräftar det som sagts meningen innan på ett typiskt sätt speciellt för avsnitt som tilldelats P. Att bägge raderna slutar på ”himmelen” om man följer den hebreiska texten gör bekräftelsen extra tydlig.

Den andra sammanlänknings mellan det som angetts som J och P är ”det rörde sig och drog sig tillbaka” och ”vattnet fortsätter att röra sig och minska”. Det senare tillfället relaterar till det tidigare, det *fortsätter*... Bryter man loss de två raderna som angetts som J finns inte längre något att relatera till.

Och tänkte Gud på Noach och alla djur och all boskap som var med honom i arken.

Och Gud lät en vind blåsa över jorden. Och avtog vattnet

*Och slöts källorna i djupet och slussarna i **himmelen***

*Ja upphörde regnet från **himmelen***

*Och drog sig tillbaka **vattnet** från jorden, **det rörde sig och drog sig tillbaka***

⁷¹ Här används inte berättarformen imperfekt konsekutiv, utan endast perfekt och infinitiv. Det ska tolkas som att läsaren här ges bakgrundsinformation som inte för handlingen kronologiskt vidare.

*Och avtog vattnet mot slutet av de hundrafemtio dagarna
Och kom till vila arken i sjunde månaden, den sjuttonde dagen av månaden, på Ararats berg
Och **vattnet fortsätter att röra sig och att minska** till den tionde månaden.*

I den tionde, den första i månaden, blir bergstopparna synliga

Således kan jag konstatera att det inte finns något som helst stöd i empirin för tanken att bryta loss de två rader som angetts som J i det här sammanhanget. De två raderna är en genuin del av samma sammanhang. Bryter man loss dem förstörs den litterära helheten.

Löfte att floden inte upprepas

De verser som anges för detta är 1 Mos 8:21b-22 (J) och 1 Mos 9:17 (P). För det första konstaterar jag att vad det gäller P så vore det korrekt att ange 1 Mos 9:11 eftersom det är där löftet ges. Först redovisar jag J och sedan P.

jag ska inte fortsätta ytterligare med att slå allt levande som jag nu har gjort

I fortsättningen av alla jordens dagar skall sådd och skörd, köld och hetta, sommar och vinter, dag och natt inte upphöra

...

Jag ska upprätta mitt förbund med er och allt kött ska inte utplånas åter av flodens vatten, ja det skall inte bli åter en flod att fördärva jorden

Det första tillfället hör till avsnittet med offret där HERREN används, liksom alltid i samband med offer. Det andra tillfället hör till avsnittet med förbundet där ”Gud” används. Det är korrekt att hävda att det nämns två gånger på olika sätt att samma katastrof inte ska drabba jorden en gång till. Det sker ena gången i samband med offret, den andra gången bekräftas det i samband med instiftandet av förbundet. Det finns inget märkligt eller överflödigt i detta utan det är naturligt att löftet upprepas i samband med förbundet. Man kan också notera att ingen flod nämns den första gången.

Sammanfattning och slutsats

Westermann noterar åtta fall av dubletter. Min analys visar att av dessa åtta är det endast tre man kan hävda att förekommer utan att man är tvungen att bortse från textens komposition. De som återstår är befallningen att gå in i arken, rapporten att de går in i arken samt löftet att floden inte upprepas. Som jag flera gånger visat finns en vacker progression i sekvensen att de ska gå in i arken. Det är inte korrekt att kalla dem dubletter om man tar hänsyn till grammatiken i den hebreiska texten och till vad man idag vet om verbformernas användning.⁷²

Inte ens löftet om att samma sak inte ska drabba jorden en gång till är en verklig dublett. De två tillfällena ingår inte i en repetition eller parallellism men löftena förstärker och bekräftar varandra. Det är ingen onödig upprepning av samma sak.

⁷² Se min analys i kapitel 2.5.3.

Vad gäller dubletter och repetitioner hittas således inget stöd för teorin om att flodberättelsen består av två nära nog intakta berättelser som bägge berättar samma historia.

4.5.3 Motsägelser

En bärande tanke är att de två källorna delvis erbjuder motstridig information och att det därför borde finnas motstridiga uppgifter när de två källorna kombinerats. Det finns fem motsägelser som lyfts fram i forskningen:⁷³

1. Antalet djur som kom in i arken var ett par⁷⁴ respektive sju par⁷⁵
2. Flodens vatten kom såväl från djupets källor som regn⁷⁶ respektive endast regn⁷⁷
3. Duvan fann ingen plats att vila sin fot⁷⁸, men tidigare har det konstaterats att bergstopparna blev synliga⁷⁹
4. Enligt 1 Mos 8:6–12 försöker Noach själv ta reda på när det är dags att lämna arken medan det i 1 Mos 8:15–17 anges att det var Gud som sade när det var dags
5. Tidsperspektivet i flodberättelsen är olika, dels talas det om 40 dagar och dels om 150 dagar

Jag kommenterar de föreslagna motsättningarna en och en.

Punkt ett: Antal djur

Ett utmärkande drag för berättarkonsten i den antika främre orienten är repetition, med eller utan variation, samt användandet av olika slag av parallellism, kiastiska konstruktioner och den specifika tekniken med *inclusio*. I min analys av hur antalet djur beskrivs blev resultatet att det inte handlar om en motsägelse utan om en precisering. Först betonas att av alla djur ska komma hona och hane, de ska komma parvis. Sedan preciseras antalet så att av rena djur ska sju par komma och av orena djur ett par.

Texten bildar en logisk helhet endast om man läser de fyra tillfällena i den ordning de nu förekommer i den masoretiska texten. Se kapitel 2.4.4 och 2.5.3 där jag i detalj diskuterar detta. Detta är således ingen motsägelse.

Punkt två: Källan för vattnet

Först berättas hur allt började, det initiala skedet. Då brister alla djupets källor och himmelens slussar öppnas. Sedan upprepas inte detta uttryck innan författaren meddelar att djupets källor och himmelens slussar sluts. Under de 40 dagarna så fortsätter det tunga regnet, källorna brister inte på nytt och på nytt.⁸⁰

⁷³ Cassuto 1992, 37. Gunkel 1997, 139.

⁷⁴ 1 Mos 6:19–21; 7:15–16.

⁷⁵ 1 Mos 7:2–3.

⁷⁶ 1 Mos 7:11.

⁷⁷ 1 Mos 7:12.

⁷⁸ 1 Mos 8:9.

⁷⁹ 1 Mos 8:5.

⁸⁰ Cassuto 1992, 40.

Punkt tre: Duvan som inte finner någonstans att vila

I Gilgamesheposet finns motsvarande beskrivning.⁸¹ Där blir också bergen först synliga, sedan sänds duvan ut varefter det konstateras att hon inte fann någon plats att vila sin fot.⁸² Vad gäller Gilgamesheposet föreslås inte två källor som förklaring till detta. Lika lite finns det problem med den bibliska berättelsen. I så fall skulle det i såväl Gilgamesheposet som i den bibliska berättelsen finnas två källor som motsäger varandra. Av en slump skulle redaktörer oberoende av varandra föra samman två berättelser utan att notera motsägelsen. Den slutsatsen är absurd. En naturlig förklaring för bägge berättelser är att det som beskrivs är följande: ja, bergstopparna hade blivit synliga, men man visste inte ännu om det gick att livnära sig på den växtlighet som på nytt tog fart. Svaret blev nej i och med att duvan återvände. Ett annat faktum är att duvor söker sig till dalarna för att leva, att bergstoppar är vattenfria räcker inte till.⁸³ Således är inte detta en motsägelse.

Punkt fyra: När ska arken lämnas

Det att Noach sänder ut fåglarna motsäger inte på något sätt att han ändå väntar på Guds tilltal att gå ut. Berättartekniskt är det också mer än väl motiverat eftersom Guds tilltal svarar mot befallningen att ”gå in i arken” i berättelsens förra del.⁸⁴

Punkt fem: Tidsperspektivet

För en genomgång av tidsperspektivet se kapitel 3.5 Inte heller detta är således en verklig motsägelse. Det enda som krävs är att man inser att de 40 dagarna av regn ska inkluderas i de 150 dagarna. Tidsperspektiven i det som angetts som J och P kompletterar varandra.

Slutsats

Ingen av de föreslagna motsägelserna är verkliga motsägelser. För att se motsägelser gällande de presenterade fallen ovan krävs att man inte förstår hur berättelserna i urhistorien litterärt är uppbyggda. Man beaktar inte heller hur jämförelsematerialets berättelser är uppbyggda där repetition med eller utan variation utgör en standardteknik.

Dessa är alltså de fem mest tydliga motsägelser som identifierats. Min slutsats är att detta bekräftar berättelsens koherens. Berättelsen saknar verkliga motsägelser.

4.5.4 Stil

Det här kriteriet ges idag inte så stor vikt. Men det finns nog flera forskare som identifierat två olika berättarstilar i flodberättelsen. Jag ger som följer några exempel på vad de skriver.

Gunkel ser i P:s version ”*the dispassionate spirit of scholarship*”, alltså en passionslös forskares penna som mest är intresserad av årtal och andra exakta data. Gunkel hänvisar till

⁸¹ Se Jungerstam 2018 där jag presenterar och analyserar Gilgamesheposet.

⁸² Tavla XI:139; 146–149. Warring och Kantola 2001, 209.

⁸³ Cassuto 1992, 40–41.

⁸⁴ Cassuto 1992, 41.

Holzinger som beskriver det som att P reproducerar den gamla flodlegenden med en stil som påminner om ett juridiskt dokument.⁸⁵

Skinner beskriver P som att han har *the qualities of a legal mind* vars språk präglas av en stereotyp terminologi och monotona upprepningar, men även av en noggrant planerad disposition. Vad gäller litterärt kunnande är bristerna uppenbara enligt Skinner.⁸⁶

En anda av klassificering och kronologi karaktäriserar klart P vilket samtidigt skarpt särskiljer hans stil från den naiva poetiska stil som karaktäriserar J. De enskilda detaljer som ger legenden sin speciella charm och som endast finns sparsamt i J har fullkomligt lämnats bort i P.⁸⁷

Gunkel konstaterar även att J är en ojämförligt mycket bättre berättare än P. Enligt Gunkel är P en positivist som endast är intresserad av fakta och omständigheter. Poesi betyder ingenting för honom.⁸⁸

Samtidigt som Gunkel hävdar en skarp skillnad i berättarstil mellan P och J noterar han samtidigt den konsistens i stil som präglar flodberättelsen. Han beskriver den som ”inget litet mirakel”.⁸⁹

P präglas av repetition och McEvenue noterar att enligt Wellhausens beskrivning liknar P:s repetitioner den typ som finns i barnkammarrim där allting repeteras flera gånger ordagrant och med samma form. Rigida ordagranna repetitioner utan variation och finess är enligt Wellhausen P:s kännetecken.⁹⁰

McEvenue noterar i sin analys att P:s avsnitt i flodberättelsen överflödar av variation.⁹¹ Trots detta är McEvenues slutsats att P:s stil är en sådan som kunde vara riktad till barn innan skolåldern!⁹²

J beskrivs av Speiser som inte endast den mest talangfulla, *gifted*, av alla de bibliska författarna, utan även som en av de största personerna i världslitteraturen. Förutom användandet av JHVH som gudsbeteckning finns det få ord eller fraser som direkt skulle avslöja J.⁹³

Sammanfattningsvis noterar dessa forskare stor skillnad i berättarstilen för J respektive P. Jag sammanställer skillnaderna i listform nedan.

P:

1. Skriver en berättelse som ett passionslöst juridiskt dokument

⁸⁵ Gunkel 1997, 140.

⁸⁶ Skinner 2012, LXII–LXIII.

⁸⁷ Så t.ex. Wellhausen 2006, 343; 348.

⁸⁸ Gunkel 1997, 143.

⁸⁹ Gunkel 1997, 142.

⁹⁰ McEvenue 1971, 15–17.

⁹¹ McEvenue 1971, 49–50; 60; 63; 66; 73; 182; 185.

⁹² McEvenue 1971, 182–183.

⁹³ Speiser 1964, XXVI–XXVII.

2. Har en stereotyp terminologi och ett monotont språk
3. Har uppenbara brister i litterärt kunnande
4. Prägglas av en anda av klassificering och kronologi
5. Har en stil som kraftigt skiljer sig från den naiva poetiska stil som utmärker J
6. Enskilda detaljer som ger legenden sin speciella charm har P helt lämnat bort
7. P präglas av många ordagranna repetitioner
8. P har en stil som kunde vara riktad till barn innan skolåldern
9. P är en positivist som endast är intresserad av fakta och omständigheter, poesi betyder ingenting för honom

J:

1. Den mest talangfulla av de bibliska berättarna
2. En av de största personerna i världslitteraturen
3. Det finns inga ord eller fraser som särskiljer J förutom användandet av JHVH som gudsbeteckning

Inledningsvis konstaterar jag att vad gäller P och stereotyp terminologi och monotona upprepningar kunde ingenting vara en mer missvisande beskrivning av de texter som tillskrivs P i urhistorien. P:s texter överflödar av variation och genomsyras av litterär finess. Se t.ex. min analys av repetitioner och variationer i skapelseberättelsen och 1 Mos 5.⁹⁴

Vad gäller flodberättelsen granskar jag som följer de dubletter som anges för att analysera huruvida man kan urskilja ovannämnda utmärkande drag för respektive författare.

Motiveringen till floden

Motiveringen till floden ges i såväl J som P. Jag granskar endast det som är gemensamt för att se huruvida författarnas mycket olika stil kan urskiljas eller inte.

J:

*Och betraktade HERREN: Sannerligen, överflödande var människans ondska på jorden,
Ja, varje form av hennes hjärtas tankar - bara onda, varje dag
Då ångrade HERREN verkligen att han gjort människan på jorden
Ja, han sörjde i sitt hjärta*

Och HERREN sade:

*Jag ska utplåna människan som jag skapade från markens ansikte
Från människa till boskapsdjur, till kräldjur och till himlens flygande varelser
Sannerligen, jag ångrar att jag har gjort dem*

P:

*Men fördärvad var jorden inför Guds ansikte
Ja, fylld var jorden av våld
Och betraktade Gud jorden: Och se! Fördärvats!
Sannerligen, fördärvat allt kött sin väg på jorden*

⁹⁴ Jungerstam 2013; 2017.

Och sade Gud åt Noach:

Slutet för allt kött kommer inför mitt ansikte

Sannerligen, fyllts har jorden av våld från deras ansikten

Och se! Jag fördärvar dem tillika med jorden

Jag går inte på nytt igenom hur mångsidigt varierad P:s motivering är. Här varieras ord, grammatik osv. För en analys av variationerna se kapitel 2.1.3. Vad gäller J:s sekvens är den något mindre variationsrik. Men man kan ändå se en stor likhet i hur texten är uppbyggd. Först uttrycker sig berättaren och sedan bekräftas och förs tanken vidare med kompletterande information när HERREN uttalar sig. Likadant är det i P. Först är det berättaren som beskriver situationen och sedan bekräftas det när Gud uttalar sig och för tanken vidare med kompletterande information.

Vad gäller detta gemensamma tema kan jag konstatera följande. Strukturen är likadan. Bägge sekvenserna är litterärt vackert och skicklig utformade på ett sätt som påminner om varandra. Man kan alltså inte konstatera någon skillnad i stil. Jag rekapitulerar vad som borde känneteckna P:

1. Skriver en berättelse som ett passionslöst juridiskt dokument
2. Har en stereotyp terminologi och ett monotont språk
3. Har uppenbara brister i litterärt kunnande
4. Präglas av en anda av klassificering och kronologi
5. Har en stil som kraftigt skiljer sig från den naiva poetiska stil som utmärker J
6. Enskilda detaljer som ger legenden sin speciella charm har P helt lämnat bort
7. P präglas av många ordagranna repetitioner
8. P har en stil som kunde vara riktad till barn innan skolåldern
9. P är en positivist som endast är intresserad av fakta och omständigheter, poesi betyder ingenting för honom

Det är svårt att hitta en beskrivning som kunde passa sämre på P:s sekvens. Om man ändå jämför J och P står det klart att den sekvens som använder mer variation är P. Den sekvens som innehåller något som kan känneteckna ett behov av klassificering är inte P:s utan J:s:

Jag ska utplåna människan som jag skapade från markens ansikte

Från människa till boskapsdjur, till kräldjur och till himlens flygande varelser

Därutöver används här en kategorisering och ordval som känns igen från skapelseberättelsen vilken anges som en produkt av P. Jag har markerat detta med fet stil.

Resultatet av min analys är överraskande. På basis av hur olika stil författarna borde ha är det redan överraskande att man ser en så stor likhet i kompositionen. Mest överraskande är dock att om man tillämpar de kriterier som forskarna angett för att känna igen J:s och P:s stil är konklusionen den att det är P som skrivit sekvensen som angetts som J och det är J som skrivit sekvensen som angetts som P. Detta eftersom P förväntas skriva med mindre variation och älska kategorisering, även ordvalen känns igen från P. Enligt dokumenthypotesens

uppdelning har P skrivit den sekvens som innehåller mest litterär briljans och saknar all form av kategorisering.

Resultatet av analysen är således precis den motsatta till vad den borde vara enligt dokumenthypotesens kategorisering.

Kom till arken

Det här temat förekommer fyra gånger. Tre gånger i P och en gång i J.

Tillfälle ett: 1 Mos 6:19–20 (P)

*Och av allt levande, av allt kött, par av allt **ska du föra** till arken för att överleva med dig, hane och hona **ska de vara***

Av de flygande varelserna efter sitt slag och av boskapen efter sitt slag och av alla kryp på marken efter sitt slag

Par av allt ska komma till dig för att överleva

Tillfälle två: 1 Mos 7:2–3 (J)

*Av alla rena djur ska du ta åt dig sju sju, hane med dess maka⁹⁵
men från det djur som inte är rent, ett par hane med dess maka
Också av himmelens flygande varelser⁹⁶ sju sju, hane och hona⁹⁷
för att ska leva⁹⁸ avkomma på ansiktet av hela jorden*

Tillfälle tre: 1 Mos 7:8–9 (P)

*Av rena djur och av djur som saknar renhet och av flygande varelser och av allt som kryper
på marken⁹⁹, par om par kommer de¹⁰⁰ till Noach till arken
hane och hona, såsom Gud hade befallt Noach*

Tillfälle fyra: 1 Mos 7:14–16a (P)

*De och allt liv efter sitt slag, ja all boskap efter sitt slag och alla krypande kryp på jorden¹⁰¹
efter sitt slag och alla flygande varelser efter sitt slag, alla fåglar allt bevingat*

*Ja de kom till Noach, till arken par om par, av allt det kött som i sig hade ande av liv,
ja de kommande¹⁰² var hane och hona*

Av allt kött hade de kommit såsom hade befallt honom Gud

Kommentar

De fyra tillfällena är språkligt mycket lika, förutom sedvanlig variation och en fortlöpande progression.¹⁰³ Jag konstaterar att den författare som specificerar ett specifikt antal för rena respektive orena djur är J. Den författare som forskarna angett har en förkärlek till klassificering är P. Således vore slutsatsen baserat på de angivna kriterierna vara att det är J som har skrivit P och P som har skrivit J.

Floden bryter ut

J: Och det blev regn över jorden 40 dagar och 40 nätter

P: Under det sexhundra året av Noachs liv i den andra månaden under den sjuttonde dagen i månaden

Denna dag brast alla det stora djupets källor och himlens slussar öppnades

⁹⁵ Tidigare gavs informationen att djuren skulle komma parvis, nu ges mer exakt information. Detta är ytterligare ett tillfälle där repetition med variation tillämpas.

⁹⁶ Här är uttrycket exakt detsamma som i skapelseberättelsen som tillskrivs P.

⁹⁷ Notera variationen med det som tidigare använts: "hane med dess maka".

⁹⁸ Här står ordet i piel infinitiv constructus, medan det i 1 Mos 6:20 användes hifil infinitiv constructus.

⁹⁹ Notera variationen gentemot 1 Mos 6:20.

¹⁰⁰ Perfekt.

¹⁰¹ Notera variationen med marken.

¹⁰² Particip.

¹⁰³ Se min analys i kapitel 2.5.3.

Kommentar

Man har kopplat ihop datumangivelsen med P, det är vad som förväntas. Det intressanta är hur starten för floden beskrivs. Jag rekapitulerar fyra av P:s kännetecken:

1. Skriver en berättelse som ett passionslöst juridiskt dokument
2. Har en stil som kraftigt skiljer sig från den naiva poetiska stil som utmärker J
3. Enskilda detaljer som ger legenden sin speciella charm har P helt lämnat bort
4. P är en positivist som endast är intresserad av fakta och omständigheter, poesi betyder ingenting för honom

Sedan jämför jag på nytt versionerna:

J: Och det blev regn över jorden 40 dagar och 40 nätter

P: Denna dag brast alla det stora djupets källor och himlens slussar öppnades

Den version som bättre passar in på P är tveklöst den första. Där finns ingenting annat än ett krasst konstaterande att det blev regn samt en tidsangivelse. I jämförelse ger P en mycket mer livfull beskrivning. Om dessa två rader bägge beskriver starten av floden upprepas det överraskande resultatet igen. De kriterier som ställts upp för P passar mycket bättre in på den version som angetts som J.¹⁰⁴

Flodens vändpunkt

J: Och upphörde regnet från himmelen

P: Och tänkte Gud på Noach och alla djur och all boskap som var med honom i arken.

Och Gud lät en vind blåsa över jorden

Och avtog vattnet

Och slöts källorna i djupet och slussarna i himmelen

Kommentar

Jag kan bara göra samma slutsats som för sekvensen där floden bryter ut. Den version som tveklöst borde höra till P om man speglar texten mot de kriterier som angetts är den som tillskrivs J.

Vattnet drar sig tillbaka

*J: Och drog sig tillbaka vattnet från jorden. Det **rörde sig och drog sig tillbaka***

*P: Och vattnet **hade fortsatt att röra sig och att minska** till den tionde månaden*

¹⁰⁴ Många forskare, t.ex. Emerton (1987, 414), menar att P här har bevarat formuleringen i en gammal källa. Det tror jag också, men enligt dokumenthypotesens beskrivning av P borde han inte ha gjort det. Se punkt 2–3 ovan.

Kommentar

Här är det enligt mig uppenbart att bägge meningar hör ihop.¹⁰⁵ I källanalysen har man ändå tilldelat dem separata källor. Det finns ingen skillnad i litterär stil. I den senare meningen noteras endast hur länge vattnet höll på att dra sig tillbaka som passar in på P dock.

Fågelepisoden och tecknet för förbundet: regnbågen

Friedman, som jag följt i min uppdelning av källor, delar upp fågelepisoden i två. Andra tilldelar hela fågelepisoden åt J. Det finns ingen gudsbeteckning i episoden och inte heller något annat som med någon nödvändighet knyter fågelepisoden samman med J. Det som föranlett det beslutet är helt enkelt att det är så vackert berättat. Skinner beskriver fågelepisoden som oöverträffad vad gäller vackert uttryck och känslighet.¹⁰⁶ Skinner lyfter fram det beskrivande genius som ligger bakom scenen med Noah som sänder ut fåglarna. Skinner hävdar att det för P är tvärtom. De livfulla detaljerna som utgör charmen i J:s berättelse saknas fullständigt hos P och även om regnbågen finns där så har dess estetiska skönhet avdunstat.¹⁰⁷

Jag rekapitulerar såväl fågelepisoden i sin helhet samt episoden om regnbågen för att se om den uppenbara skillnaden är uppenbar eller inte.

*Och det hände efter slutet av 40 dagar
Och öppnade Noah fönstret på arken som han hade gjort
Och sände korpen och den for iväg
Att fara och att återvända tills att torkat upp vattnet från jorden*

*Och han sände duvan efter den för att se hade vattnet sjunkit undan från markens ansikte
Men duvan finner ingen viloplats för sin fot
Och den återvände till honom till arken, sannerligen vatten på hela ansiktet av jorden
Och han sände ut sin hand och han tog henne
Och han förde henne till sig i arken*

*Och han väntade ännu sju dagar ytterligare
Och han fortsatte att sända duvan från arken
Och kom till honom duvan vid kvällningen
Och se! Ett olivblad friskt i dess näbb
Och visste Noah, sannerligen sjunkit undan hade vattnet från jorden*

*Men han lät vänta ännu sju dagar ytterligare
Och han sände duvan och hon fortsätter inte att återvända till honom mera*

*Och sade Gud:
Detta är tecknet för förbundet som jag nu ger, mellan mig och mellan er och mellan alla
levande varelser med er för alla framtida generationer
Min båge ger jag bland molnen, ja den ska vara som ett tecken på förbundet mellan mig och
mellan jorden*

¹⁰⁵ Se kapitel 4.5.2.

¹⁰⁶ Waltke 2001, 141.

¹⁰⁷ Skinner 2012, 149.

*Och det ska bli när jag hopar moln över jorden och den uppenbaras bågen bland molnen
Då ska jag minnas mitt förbund som är mellan mig och mellan er och mellan alla levande
varelser av allt kött och det ska inte bli åter vatten till en flod att fördärva allt kött*

*Och det ska bli bågen bland molnen och jag ska betrakta henne och minnas det eviga
förbundet mellan Gud och mellan alla levande varelser av allt kött som är på jorden*

*Ja sade Gud till Noach: Detta är tecknet för förbundet som jag har upprättat mellan mig och
mellan allt kött som är på jorden*

Kommentar

Fågelepisodens skönhet är obestridlig. Man bör notera de många tidsangivelserna i den. Först en väntan på 40 dagar, sedan väntar han sju dagar innan han sänder duvan på nytt. Sedan väntar han ännu sju dagar efter att hon återvänt med ett blad i munnen. En ”besatthet” av kronologi är något som tillskrivits P.

Vad gäller förbundstecknet, regnbågen, är det svårt att inse vilket motsatsförhållande Skinner ser i de bägge berättelserna. I de två centrala styckena beskrivs vad som händer när Gud betraktar bågen och sedan när människan betraktar den.¹⁰⁸ Beskrivningen är oerhört vacker och mycket mer elaborerad än vad som förväntas av en författare som P. Jag rekapitulerar än en gång vad som borde känneteckna hans berättarstil. P:

1. Skriver en berättelse som ett passionslöst juridiskt dokument
2. Har en stereotyp terminologi och ett monotont språk
3. Har uppenbara brister i litterärt kunnande
4. Präglas av en anda av klassificering och kronologi
5. Har en stil som kraftigt skiljer sig från den naiva poetiska stil som utmärker J
6. Enskilda detaljer som ger legenden sin speciella charm har P helt lämnat bort
7. P präglas av många ordagranna repetitioner
8. P har en stil som kunde vara riktad till barn innan skolåldern
9. P är en positivist som endast är intresserad av fakta och omständigheter, poesi betyder ingenting för honom

Jag frågar mig igen: kan en beskrivning passa sämre än denna vad gäller sekvensen med förbundstecknet?

Jag noterar även att av de två berättelserna saknar J något som kan anses legendartat. Fågelepisoden är en mycket vacker beskrivning som kunde vara skriven av en naturvetare. Den beskriver något som var standardkutym vad gäller att lära känna förhållanden utanför ett skepp.¹⁰⁹ Den präglas av exakta tidsangivelser och väntan som inte tillför berättelsen något nämnvärt om det inte är omsorg om att bevara fakta. Fågelepisoden passar bättre in på P än

¹⁰⁸ Se kapitel 2.11.5.

¹⁰⁹ Det faktum att fåglar förekommer är ingenting som är anmärkningsvärt vad gäller antik sjöfart. Bl.a. Heidel lyfter fram det faktum att metoden att sända ut fåglar från skepp för att utröna information om förhållandena bortom vad ögat kan se var något vanligt och ingenting speciellt eller unikt. Det förekommer även i annan forntida litteratur. Heidel 1963, 264.

vad regnbågsepisoden gör. I regnbågsepisoden finns inga tidsangivelser och man kan anse den vara legendartad. Bägge sekvenser uppvisar strålande berättarteknik i motsats till vad Skinner hävdar. På basis av min analys drar jag slutsatsen att i det här specifika fallet är det nog validiteten av Skinners bedömning som avdunstar vid en närmare granskning av texterna, inte den estetiska skönheten i regnbågsepisoden.¹¹⁰

Slutsats vad gäller författarens stil

Vad gäller P framställs nio klara kännetecken för hans berättarstil. Jag har granskat sex episoder där en jämförelse kan göras. Resultatet är anmärkningsvärt. Sekvenserna som angetts som P respektive J passar inte alls för de kriterier som angetts. I de flesta fall passar J avsevärt bättre mot de kriterier som angetts för P än vad P gör! I övriga fall går det inte att urskilja någon skillnad i stil. Vid inget enda av de sex sekvenser jag granskat blev resultatet enligt vad som förväntades utgående från de angivna kriterierna.

Det är förvånande att de angivna forskarna anger så tydliga kriterier som sedan inte matchar empirin. Jag frågar mig om de verkligen har testat texten mot kriterierna? Den frågan förblir obesvarad men jag konstaterar att uppdelningen i J och P får inget som helst stöd av empirin vad gäller stilkriteriet.

4.6 Flodberättelsen enligt J och P

I det här kapitlet går jag igenom berättelsen tema för tema för att granska huruvida det finns två kontinuerliga berättelser som berättar samma sak eller ej. Ett problem är att det är svårt att hitta två forskare som har delat upp berättelsen på exakt samma sätt. I det här arbetet har jag valt att följa den uppdelning Friedman presenterar i sin bok *The Bible with its Sources revealed*.¹¹¹ Det gör jag eftersom han är en av de tongivande förespråkarna av dokumenthypotesen idag.

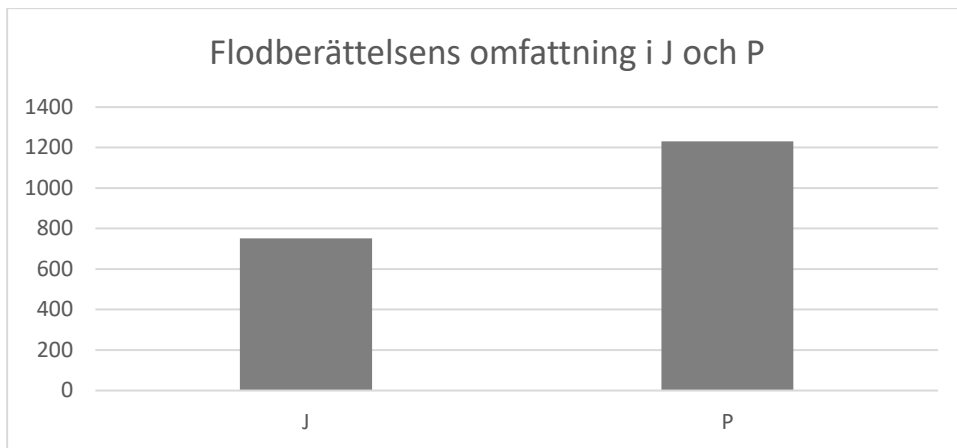
Innan jag börjar min tematliga genomgång granskar jag först omfattningen av berättelsen.

Det finns en stor skillnad vad gäller hela berättelsens omfattning. P omfattar 1231 ord i min svenska översättning medan J omfattar 751 ord, alltså 480 ord färre. J omfattar således endast 60 % av P. Jag synliggör detta med hjälp av en tabell och ett diagram nedan.

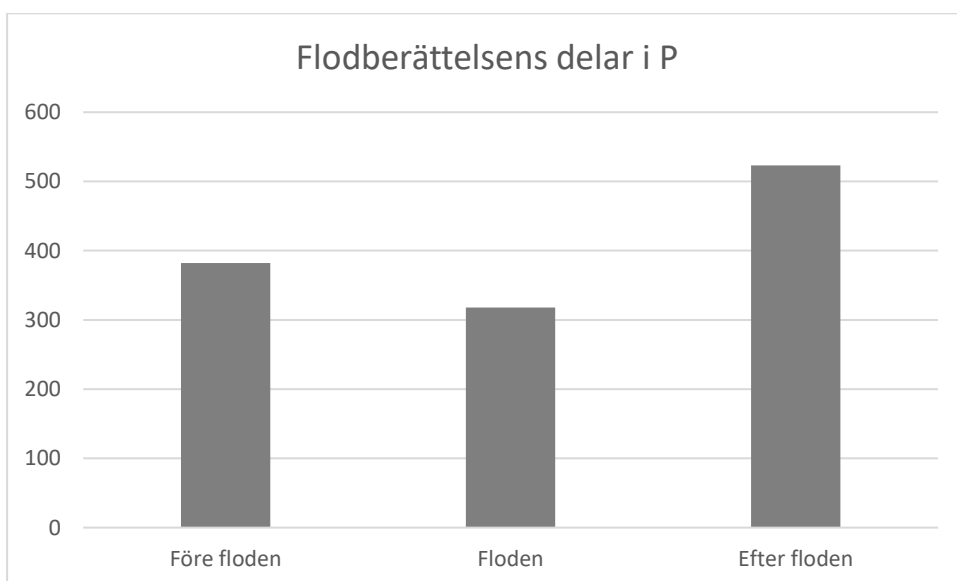
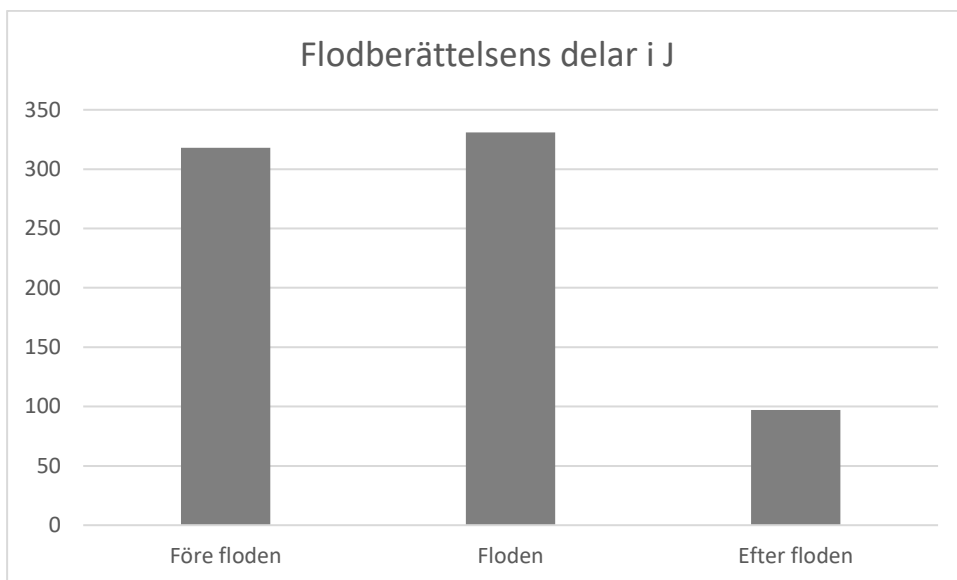
	J	P
Ord i flodberättelsen	751	1231

¹¹⁰ Skinner 2012, 149.

¹¹¹ Friedman 2003.

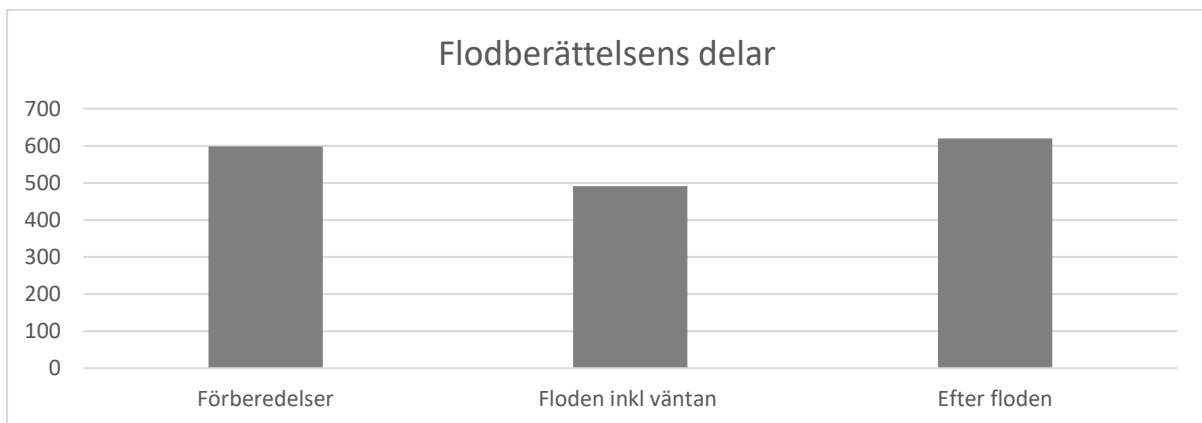

Skillnaden är anmärkningsvärd. Vad gäller fördelningen mellan de olika delarna: före floden, floden och efter floden förhåller det sig som följer.

Den stora skillnaden gällande fördelningen är att sekvensen efter floden är mycket kort i J, endast ca 100 ord, medan den i P är fem gånger längre och utgör den längsta delen med över 500 ord. I J innebär detta 13 % av berättelsen och i P 42 %. Detta är av intresse om man hävdar att bägge berättar samma historia. Att nästan hälften av P:s berättelse handlar om tiden efter floden är nog anmärkningsvärt.

Om man kombinerar J och P så att texten blir som den finns bevarad i den masoretiska texten blir fördelningen som följer:

Jag konstaterar att om man sammanför de förmodade källorna får man en naturlig helhet, var för sig ter sig fördelningen något märklig, speciellt vad gäller omfattningen av det som följer efter floden. Härnäst analyserar jag berättelsen tema för tema

4.6.1 Motivering för floden

Vad gäller motiveringen till floden finns en stor likhet. Det beror på att man inte insett att Noachs toledot inleds i 1 Mos 6:9 i och med toledotformeln. Här använder författaren tekniken med sammanlänkning då han sammanlänkar slutet av människans toledot med början av Noachs toledot.¹¹²

Enligt J:

Ja det blev så att sannerligen började människan förökas på markens ansikte och döttrar föddes åt dem

Och betraktade sönerna till Gud döttrarna till människan: sannerligen, ljuvliga var de!

Och de tog åt sig hustrur av dem alla - som de själva valde

Men HERREN sade:

Inte ska förbli min ande med människan för alltid, för hon är också kött

Och hennes dagar ska bli 100 och 20 år

Nefilimerna fanns på jorden i dessa dagar liksom efteråt när sönerna till Gud gick in till döttrarna till människan och de födde åt dem

Dessa är de väldiga som är från forntiden, ryktbara män

Och betraktade HERREN: Sannerligen, överflödande var människans ondska på jorden, Ja, varje form av hennes hjärtas tankar - bara onda, varje dag

¹¹² Se kapitel 2.1.4; 4.5.2.

*Då ångrade HERREN verkligen att han gjort människan på jorden
Ja, han sörjde i sitt hjärta*

Och HERREN sade:

*Jag ska utplåna människan som jag skapade från markens ansikte
Från människa till boskapsdjur, till kräldjur och till himlens flygande varelser
Sannerligen, jag ångrar att jag har gjort dem
Men Noach hade funnit nåd i HERRENS ögon*

Enligt P:

*Det här är den fortsatta historien om Noach
Noach, en rättfärdig man
Oklanderlig var han i sin generation. Med Gud vandrade Noach*

Och avlade Noach tre söner: Shem, Cham och Jafet

*Men fördärvad var jorden inför Guds ansikte
Ja, fylld var jorden av våld
Och betraktade Gud jorden: Och se! Fördärvats!
Sannerligen, fördärvat allt kött sin väg på jorden*

Och sade Gud åt Noach:

*Slutet för allt kött kommer inför mitt ansikte
Sannerligen, fyllts har jorden av våld från deras ansikten
Och se! Jag fördärvar dem tillika med jorden*

Även om det finns stora likheter beroende på sammanlänkningen är även olikheterna signifikanta.

1. De första fyra verserna i J saknas helt i P.
2. I P finns en viktig beskrivning av Noach som helt saknas i J.
3. I P är även sönerna namngivna vilket inte är fallet med J.
4. Det som också saknas i P är det som uttrycks sist i J, nämligen att Noach funnit nåd i HERRENS ögon. Utan upplysningen om att Noach funnit nåd i HERRENS ögon är det inte lika självklart vad som motiverar och vad som är innebörden av att ange Noachs karaktärsdrag.

4.6.2 Instruktioner för bygget, förbundet nämns

Denna del saknas helt i J, vilket är synnerligen anmärkningsvärt.

Enligt P:

*Gör dig en ark av goferträ
Bon ska du göra i arken
Och du ska täcka den invändigt och utvändigt med jordbeck*

Och det här är som du ska göra den:

*300 alnar längden av arken, 50 alnar dess bredd och 30 alnar dess höjd
Ljus ska du göra till arken och till en aln ska du förfärdiga den ovanifrån
Och en öppning i arken, i dess sida, ska du placera*

Nedersta, andra och tredje ska du göra henne

Och jag, sannerligen jag är i färd med att föra in floden av vatten över jorden för att fördärva allt kött som i sig har livets anda under himmelen

Allt som är på jorden ska gå under

Men jag ska upprätta mitt förbund med dig

4.6.3 Kom till arken, floden närmar sig

Enligt J:

Och sade HERREN till Noach:

Kom du och hela ditt hus till arken för dig har jag sett rättfärdig inför mitt ansikte i denna generation

*Av alla rena djur ska du ta åt dig sju sju, hane med dess maka
men från det djur som inte är rent, ett par hane med dess maka
Också av himlens flygande varelser sju sju, hane och hona
för att ska leva avkomma på ansiktet av hela jorden*

*För om sju dagar ytterligare låter jag det regna över jorden 40 dagar och 40 nätter
Och jag ska utplåna allt som finns till, som jag gjort, från markens ansikte
Och gjorde Noach i enlighet med allt som befallt honom HERREN*

*Och kom Noach och hans söner och hans hustru samt hustrurna till hans söner med honom
till arken undan flodens vatten*

Och det blev mot sju dagar och flodens vatten var att komma över jorden

Enligt P:

*Och du ska komma till arken, du och dina söner och din hustru och hustrurna till dina söner
med dig*

*Och av allt liv, av allt kött, par av allt ska du föra till arken för att överleva med dig, hane och
hona ska de vara*

*Av de flygande varelserna efter sitt slag och av boskapsdjuren efter sitt slag och av alla kryp
på marken efter sitt slag
Par av allt ska komma till dig för att överleva*

*Och du, ta åt dig av all mat som är till föda och samla till dig
Och det ska vara åt dig och åt dem till föda*

Och gjorde Noach i enlighet med allt som befallt honom Gud. Så hade han gjort

...

Och Noach 600 år när floden skulle föra vatten över jorden

*Av rena djur och av djur som saknar renhet och av flygande varelser och av allt som kryper
på marken, par om par hade de kommit till Noach till arken*

hane och hona, som Gud hade befallt Noach

Kommentar

Här finns stor likhet. Det beror av den progression jag har analyserat i kapitel 2.5.3 där temat upprepas fyra gånger. Först ges en allmän information om vad de ska göra i framtiden, sedan en befallning, ”kom!”. Det tredje tillfället rapporteras att de kom med berättarformen imperfekt konsekutiv. Sist bekräftas att de verkligen kom just den dag floden bröt ut. Men det finns också diskrepans:

1. P specificerar vilka människor som ska in i arken
2. J specificerar antalet för rena respektive orena djur
3. Endast P rapporterar om mat som ska med in i arken
4. Endast P anger Noachs ålder

De två delarna är del av en progression. Det som saknas i den ena delen berättas i den andra. Helheten är komplett. Bryter man upp texten i delar saknas viktiga detaljer i respektive berättelse vilket framgår i min analys i kapitel 2.4.4 samt 2.5.3.

4.6.4 Floden bryter ut

Enligt J:

Och det blev regn över jorden 40 dagar och 40 nätter

Och stängde HERREN efter honom

Och var floden 40 dagar över jorden

Och ökade vattnet

Och lyfte arken

Och den höjdes från jorden

Och mäktigt blev vattnet

Och ökade mycket över jorden

Och vandrade arken på ansiktet av vattnet

Och vattnet hade nu blivit mycket mycket mäktigt över jorden

Och täcktes alla höga berg som är under hela himmelen, 15 alnar ovanför dem hade vattnet blivit mäktigt, ja täcktes bergen

Allt som hade livsande i sin näsa, allt som var på torra land hade dött.

Ja, han utplånade all existens som fanns på markens ansikte från människa till boskapsdjur till kräldjur till himlens flygande varelser. Ja de utplånades från jorden.

Kvar var endast Noach och vad som var med honom i arken

Enligt P:

Under det sexhundraåret av Noachs liv i den andra månaden under den sjuttonde dagen i månaden

Denna dag brast alla det stora djupets källor och himlens slussar öppnades

Just denna dag hade Noach med Shem och Cham och Jafet, Noachs söner, samt Noachs hustru och de tre hustrurna till hans söner med dem gått till arken

De och allt levande efter sitt slag, ja alla djur/boskap efter sitt slag och alla kryp som kryper på jorden efter sitt slag och alla flygande varelser efter sitt slag, alla fåglar alla bevingade varelser

Och de kom till Noach, till arken par om par, från allt kött som i sig hade ande av liv, ja de som kom var hane och hona

Från allt kött hade de kommit i enlighet med vad hade befallt honom Gud

Och förgicks allt kött som rör sig på jorden med flygande varelser och med boskapsdjur och med vilda djur och med alla krypande kryp på jorden och varje människa.

Och var mäktigt vattnet på jorden 50 och 100 dagar

Kommentar

I J är beskrivningen märklig. Där rapporteras inledningsvis att det blev 40 dagar av regn och först därefter att HERREN stängde efter honom.

Och det blev regn över jorden 40 dagar och 40 nätter

Och stängde HERREN efter honom

Uppllysningen att HERREN stängde efter honom passar däremot bra in om man inte bryter loss dessa två rader ur sitt sammanhang.¹¹³

Under det sexhundraåret av Noachs liv i den andra månaden under den sjuttonde dagen i månaden

Denna dag brister alla det stora djupets källor och himmelens slussar öppnas

Och det blev regn över jorden 40 dagar och 40 nätter

Just denna dag hade Noach med Shem och Cham och Jafet, Noachs söner, samt Noachs hustru och de tre hustrurna till hans söner med dem gått in i arken

De och allt liv efter sitt slag, ja all boskap efter sitt slag och alla krypande kryp på jorden efter sitt slag och alla flygande varelser efter sitt slag, alla fåglar allt bevingat

Ja de kom till Noach, till arken par om par, av allt det kött som i sig hade ande av liv, ja de kommande var hane och hona

Av allt kött hade de kommit såsom hade befallt honom Gud

Och stängde HERREN efter honom

¹¹³ Även Blenkinsopp (1992, 81) noterar att J blir obegriplig självständig. Däremot passar J perfekt in i det textsammanhang som nu finns. Blenkinsopp bedömer detta som ”ett allvarligt problem för den traditionella källanalysen”.

Som jag noterade i kapitel 4.5.1 är det en standardteknik i den antika främre orienten att variera appellativ med personnamn. Det finns ingen orsak att bryta loss den sista meningen ur sitt sammanhang.

Argumentet om motsägelse gällande tidsperspektivet kan endast förstås om man först bryter isär berättelsen. Nu verkar det som om att J talar om 40 dagar av flod och P 150 dagar. Som min analys av tidsperspektivet i kapitel 3.5 visar ska de 40 dagarna inkluderas i de 150. Andra skillnader är:

1. Endast J rapporterar att arken stängdes till
2. Endast J rapporterar om hur högt vattnet stod över bergen¹¹⁴
3. Endast J rapporterar om att Noach och allt med honom överlevde
4. Endast P rapporterar om tidpunkten för när floden inleds
5. Endast P anger att vattnet inte bara kom från vanligt regn
6. Endast P rapporterar om att de gått in i arken just den dag floden bröt ut
7. Endast P rapporterar om att också djuren faktiskt gick in i arken

Likheten är mycket liten. Nästan ingenting är gemensam information. Den enda information som är gemensam är att allt landliv utanför arken dog, vilket uttrycks med olika ordval. Om man däremot sammanför informationen från bägge källor blir informationen komplett.

4.6.5 Floden tar slut

Här är skillnaden markant. Temat i J är knapphändig.

Enligt J

Och upphörde regnet från himmelen

Och drog sig tillbaka vattnet från jorden. Det rörde sig och drog sig tillbaka

Enligt P

Och tänkte Gud på Noach och alla djur och all boskap som var med honom i arken.

Och Gud lät en vind blåsa över jorden

Och avtog vattnet

Och slöts källorna i djupet och slussarna i himmelen

Och avtog vattnet mot slutet av den hundrafemtionde dagen

Och kom till vila arken i sjunde månaden, den sjuttonde dagen av månaden på Ararats berg

Och vattnet hade fortsatt att röra sig och att minska till den tionde månaden.

I den tionde, den första i månaden hade bergstopparna blivit synliga

Här är skillnaden källorna emellan jättestor. Följande noterar jag:

¹¹⁴ Sådana noggranna faktauppgifter anses typiskt för P.

1. Endast P nämner att Gud tänker på Noach
2. Endast P nämner att Gud lät en vind blåsa
3. Endast P anger när vattnet börjar sjunka undan
4. Endast P anger att arken strandar
5. Endast P anger var arken strandar
6. Endast P anger när arken strandar
7. Endast P anger hur länge vattnet fortsatte att dra sig undan
8. Endast P anger att bergstoppar blir synliga
9. Endast P anger när bergstoppar blir synliga

Om man analyserar det som tilldelats J i det här temat är det ganska uppenbart att det enda man gjort är att bryta loss två meningar ur berättelsen. Notera speciellt den andra meningen i J. Den nästsista meningen i P är den andra delen av samma uttalande:

J: Och drog sig tillbaka vattnet från jorden. Det rörde sig och drog sig tillbaka

P: Och vattnet hade fortsatt att röra sig och att minska till den tionde månaden

Först berättas att vattnet drog sig tillbaka och sist att det hade fortsatt att göra det till den tionde månaden. Som en helhet fungerar texten perfekt. Eftersom man inte avlägsnat mycket från P så fungerar även P självständigt. Det enda som utbrytningen orsakar av skada är att P endast rapporterar att vattnet fortsatt att röra på sig utan att ha nämnt om det innan. Empirin tyder entydigt på att detta är en helhet vars utbrytning av J saknar grund.

4.6.6 Fågelepisoden

Ibland tillskrivs fågelepisoden i sin helhet J. Jag följer Friedman som har brutit loss korpepisoden och gett den till P.¹¹⁵

¹¹⁵ Det är även den vanligaste uppdelningen.

Enligt J

*Och det hände efter slutet av 40 dagar
Och öppnade Noach fönstret på arken som han hade gjort*

*Och han sände duvan efter den för att se hade vattnet sjunkit undan från markens ansikte
Men duvan finner ingen viloplats för sin fot*

*Och den återvände till honom till arken, sannerligen vatten på hela ansiktet av jorden
Och han sände ut sin hand
Och han tog henne
Och han förde henne till sig i arken*

*Och han väntade ännu sju dagar ytterligare
Och han fortsatte att sända duvan från arken
Och kom till honom duvan vid kvällningen
Och se: Ett olivblad friskt i dess näbb
Och visste Noach, sannerligen sjunkit undan hade vattnet från jorden
Men han lät vänta ännu sju dagar ytterligare
Och han sände duvan och hon fortsätter inte att återvända till honom mera*

Enligt P

*Och sände korpen
Och den for iväg
Att fara och att återvända tills att torkat upp vattnet från jorden*

Kommentar

Fågelepisoden anges av en del källkritiker endast åt J. Gör man som Friedman att man bryter ut en fågel för att få med en fågelepisod i bägge källor blir resultatet detta. Man kan i detta sammanhang även notera att i Gilgamesheposet finns även en fågelepisod där såväl duva som korp är med, även en svala.¹¹⁶ Notera att J meddelar att:

*Och han sände duvan **efter den** för att se hade vattnet sjunkit undan från markens ansikte*

Texten säger alltså att Noach sänder duvan *efter den*. Den meningen passar perfekt in i sammanhanget om man följer den masoretiska texten så att man förstår att det är korpen som avses. Men uttrycket blir obegripligt om man delar upp texten i J och P så att utsändandet av korpen inte föregår den här meningen.

Min bedömning är att det nog är det faktum att en fågelepisod finns även i Gilgamesheposets flodberättelse som gjort att dokumenthypotesens förespråkare ansett sig tvungna att hitta en fågelepisod även i P och därför brutit ut korpen ur helheten. Resultatet blev som ovan redovisat, två vingklippta sekvenser. Om man läser fågelepisoden som en helhet finns inget annat att förundras över än den mycket vackra beskrivningen.

¹¹⁶ För en komparativ analys av Bibelns flodberättelse och andra kända flodberättelser se Jungerstam 2018.

4.6.7 Marken har torkat upp och arken lämnas

I J rapporteras aldrig att något lämnar arken. Den delen finns helt och hållet i P.

Enligt J

Och tog Noach bort täckelset av arken

Och han betraktade: Och se! Torkat upp hade ansiktet av marken

Enligt P

Och det hände i det sexhundraförsta året den första månaden den första av månaden

Torkat upp hade vattnet från jorden

Och i den andra månaden den sjuttonde dagen i månaden hade jorden blivit helt uttorkad

Då talade Gud till Noach för att säga:

*Gå ut från arken du och din hustru och dina söner och hustrurna till dina söner med dig
Alla djur som är med dig av allt kött med flygande varelser med boskapsdjur och med alla
kryp som kryper omkring på jorden för ut med dig.*

Och de ska myllra över jorden och vara fruktsamma och föröka sig på jorden

*Och gick ut Noach och hans söner och hans hustru och hustrurna till hans söner med honom.
Varje djur varje kryp och varje flygande varelse allt som rör sig på jorden enligt sina familjer
går ut från arken*

Kommentar

Här finns ingen likhet förutom ett konstaterande om att marken är torr. Det är endast i J som det nämns att Noach öppnar upp arken. Att det inte nämns att djur och människor kommer ut ur arken i J är anmärkningsvärt.

Om man avlägsnar de två rader som angetts åt J är resultatet att inledningen av P blir märklig när två olika tidsuttryck följer varandra.

Jag tydliggör detta på nytt. Först J och sedan P

Och tog Noach bort täckelset av arken

Och han betraktade: Och se! Torkat upp hade ansiktet av marken

Och det hände i det sexhundraförsta året den första månaden den första av månaden

Torkat upp hade vattnet från jorden

Och i den andra månaden den tjugosjunde dagen i månaden hade jorden blivit helt uttorkad

Om man sammanför texten som den står i den masoretiska texten framträder en intressant detalj:

Och det hände i det sexhundraförsta året den första månaden den första av månaden

Torkat upp hade vattnet från jorden

Och tog Noach bort täckelset av arken. Och han betraktade:

Och se! Torkat upp hade ansiktet av marken

Och i den andra månaden den tjugosjunde dagen i månaden hade jorden blivit helt uttorkad...

När man kombinerar det som tilldelats P och J framträder en av de många parallellismer som finns i berättelsen. Först informerar berättaren att vattnet hade torkat upp från jorden och sedan bekräftas det genom Noachs ögon när han blickar ut och betraktar det han ser och konstaterar att marken hade torkat upp. Detta sker med sedvanlig variation av det slag som är kutym i flodberättelsen liksom i skapelseberättelsen.

Detta är ytterligare ett exempel som visar att om man bryter ut de två raderna man tilldelat J skadas textkompositionen i P. På basis av empirin kan jag konstatera att det inte finns någon grund för att dela upp det här temat i två källor. På basis av min analys konstaterar jag att det endast finns en version som informerar om att marken torkat upp, liksom att arken lämnas.

4.6.8 Offer och löfte

Den här viktiga händelsen saknas helt i P.

Enligt J

Och byggde Noach ett altare åt HERREN

Och han tog av alla rena boskapsdjur och av alla rena fåglar

Och han offrade brännoffer på altaret

Och kände HERREN den välbehagliga doften

Och sade HERREN till sitt hjärta

Jag ska inte fortsätta förbanna marken ytterligare på grund av människan

Sannerligen det som utgår från människans hjärta är ont från dess ungdom, men jag ska inte fortsätta ytterligare med att slå allt levande som jag nu har gjort

I fortsättningen av alla jordens dagar skall sådd och skörd, köld och hetta, sommar och vinter, dag och natt inte upphöra

Kommentar

Det är anmärkningsvärt att offret inte rapporteras i P. Det här är ytterligare ett viktigt tema som finns endast i en version.

4.6.9 Välsignelse och nya föreskrifter

Det finns ingen motsvarighet i J till den välsignelse och nya föreskrifter som uttrycks i P.

Enligt P

Och välsignade Gud Noach och hans söner. Och han sade till dem:

Var fruktsamma och föröka er och uppfyll jorden

Och fruktan för er och rädsla för er ska vara över alla jordens djur och över alla himlens flygande varelser och över allt som kryper omkring på marken och över alla havets fiskar – i er hand är de givna

Allt som rör sig och har liv åt er ska vara som föda liksom de gröna örterna ger jag er allting Dock, kött med sitt liv, sitt blod i sig ska ni inte äta

Och sannerligen, ert blod som hör till ert liv ska jag kräva

Från handen av varje djur ska jag kräva det

Och från handen av människan, från handen av en man hans bror

Jag ska kräva människans liv

Utgjutare av blodet av en människa genom en människa hans blod ska utgjutas ty som Guds avbild har han gjort människan

Och nu: var fruktsamma och föröka er, myllra över jorden ja föröka er på den

4.6.10 Förbund och förbundstecken

Det finns ingenting i J om förbundet som ingås eller tecknet för det

Och sade Gud till Noach och till hans söner med honom för att säga:

Och jag, ja verkligen jag, upprättar mitt förbund med er och med er säd efter er och med alla levande varelser som är med er, med de flygande varelserna med boskapsdjuren och med alla jordens djur med er från alla som gått ut ur arken till alla jordens varelser

Jag ska upprätta mitt förbund med er och inte ska utplånas allt kött åter av flodens vatten och det skall inte vara åter en flod att fördärva jorden

Och sade Gud:

Detta är tecknet för det förbund som jag nu ger mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser med er för alla framtida generationer

Min båge ger jag bland molnen och den ska vara som ett tecken på förbundet mellan mig och mellan jorden

Och det ska bli när jag hopar moln över jorden och den uppenbaras bågen bland molnen Då ska jag minnas mitt förbund som är mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser av allt kött och det ska inte bli åter vatten till en flod för att fördärva allt kött

Och det ska bli bågen bland molnen och jag ska betrakta henne och minnas det eviga förbundet mellan Gud och mellan alla levande varelser av allt kött som är på jorden

Och sade Gud till Noach: Detta är tecknet för det förbund som jag har upprättat mellan mig och mellan allt kött som är på jorden

4.7 Två berättelser som berättar samma sak?

Jag presenterar ännu en sammanställning av den information som ges i flodberättelsen och i vilken mån samma information ges två gånger i berättelsen.

Man bör notera att punkt 1–4 vad gäller J finns i avslutningen av människans historia och utgör således inte en del av flodberättelsen. Det är alltså inte en verklig dubblett utan författaren som sammanlänkar början av Noachs toledot med slutet av människans toledot.¹¹⁷ I min analys ovan har jag kunnat konstatera att inte heller punkt 34 och punkt 39 är verkliga dubletter.¹¹⁸ Men jag noterar dem i alla fall för att kunna visa hur mycket information som är gemensam om man accepterar alla dubletter som Westermann anger. Jag anser att det finns skäl att fråga, när man betraktar tabellen, om en naturlig slutsats är att det finns två parallella berättelser som båda berättar samma historia? Eller verkar det som om det finns en enda flodberättelse och de bägge delarna J och P kompletterar varandra?

¹¹⁷ Se kapitel 2.1.4.

¹¹⁸ Se kapitel 4.5.4

		J	P
1	Människans ondska överflödade	x	x
2	HERREN ångrar att han gjort människa och djur	x	
3	HERREN ska utplåna människan och allt liv	x	x
4	Noach hade funnit nåd	x	
5	Varför var Noach rättfärdig		x
6	Noach avlade tre söner		x
7	Sönerna var Shem, Cham och Jafet		x
8	Gör dig en ark av goferträ, mått avdelningar osv		x
9	Täck den invändigt och utvändigt med jordbeck		x
10	Gör en öppning i arken		x
11	Gör den i tre våningar		x
12	Gud ska föra en flod över jorden		x
13	Gud ska upprätta ett förbund		x
14	Noach, sönerna och sonhustrurna ska komma till arken	x	x
15	Hane och hona, par av allt ska komma till arken		x
16	Ta med mat		x
17	Kom med hela ditt hus	x	
18	Av rena djur sju par och orena ett par	x	
19	Om sju dagar ska jag låta det regna	x	
20	Det ska regna 40 dagar och 40 nätter	x	
21	Noach var 600 år när floden kom över jorden		x
22	Mänskorna, Alla djur, rena och orena gick in i arken		x
23	Datum ges för flodens utbrott		x
24	Djupens källor och himmelens slussar öppnas		x
25	Det blir 40 dagar av regn	x	
26	Just den dagen hade alla gått in i arken		x
27	HERREN stängde arkens dörr	x	
28	Floden var 40 dagar över jorden	x	
29	Vattnet ökade och lyfte arken från jorden	x	
30	Vattnet blev mäktigt över jorden	x	
31	Arken vandrade på vattnet	x	
32	Alla höga berg täcktes	x	
33	Vattnet var 15 alnar över bergen	x	
34	Allt liv utanför arken förgicks	x	x
35	Endast Noach och de med honom blev kvar	x	
36	Vattnet förblev högt över jorden i 150 dagar		x
37	Gud tänkte på Noach (vändpunkten)		x
38	Gud lät en vind blåsa över jorden		x
39	Vattnet sjönk undan	x	x
40	Djupets källor och himmelens slussar stängs		x
41	Regnet upphörde	x	
42	Vattnet började avta mot slutet av 150 dagars perioden		x

43	Datum anges för när arken strandade		X
44	Platsen anges för var arken strandade		X
45	Vattnet fortsatte att minska fram till den tionde månaden		X
46	Datum anges för när bergstoppar blev synliga		X
47	Efter en period av 40 dagar öppnar Noach den lucka han gjort	X	
48	Noach låter en korp flyga ut		X
49	Noach låter en duva flyga ut som kommer tillbaka	X	
50	Noach väntar sju dagar	X	
51	Noach sänder duvan på nytt som återvänder med olivkvist	X	
52	Noach väntar sju dagar ytterligare	X	
53	Noach sänder duvan på nytt som inte längre återvänder	X	
54	Datum anges när marken torkat upp		X
55	Noach avlägsnar taket och blickar ut	X	
56	Datum anges när jorden var alldeles torr och Gud talar till Noach		X
57	Gud säger "Gå ut från arken"		X
58	Gud säger föröka er och uppfyll jorden		X
59	Det rapporteras att alla lämnar arken		X
60	Noach bygger ett altare åt HERREN	X	
61	Noach tar av alla rena djur och offerar åt HERREN	X	
62	HERREN känner den välbehagliga doften/accepterar offret	X	
63	HERREN ska inte en gång till slå jorden trots människans ondska	X	
64	Jorden naturliga rytmen ska inte rubbas på samma sätt igen	X	
65	Gud välsignar Noach och hans söner		X
66	Alla djur ska känna fruktan för människan		X
67	Människan får nu även äta kött		X
68	Kött med blodet i sig får man inte äta		X
69	Gud ska kräva den människas eller djurs liv som dödar en människa		X
70	Gud upprättar ett förbund med allt levande		X
71	Det ska inte åter bli en flod som drabbar jorden		X
72	Förbundstecknet ges: regnbågen		X
73	Noach dör		X

Om man delar upp *en* berättelse i två delar får man inte två självständiga fullständiga berättelser utan två berättelser som bägge saknar centrala element, men som kompletterar varandra. Det är det man ser i tabellen ovan. Någon enstaka dubbling kan man få till genom att slå samman t.ex. punkt 63 och punkt 71, men den stora bilden kvarstår och är entydig. Resultatet är vad som kan förväntas om man delar upp en berättelse som innehåller mycket repetition med variation i två delar. Därutöver delar man upp texten på ett felaktigt sätt så att man inkluderar slutet av föregående avsnitt och förvandlar det till början av flodberättelsen. Jag konstaterar att Keil och Delitzsch har rätt i sin bedömning att även om berättelsen

överflödar av repetition har alla delar sin plats och ingen del kan avlägsnas utan att efterlämna ett gap. Ingen repetition är överflödigt, varje repetition tillför något.¹¹⁹

Det som saknas i J är bl.a. hela instruktionen för bygget, motiveringen för Noachs rättfärdighet samt namnen på sönerna. Noach dyker upp ur tomma intet i 1 Mos 6:8. Hans presentation finns nämligen i 1 Mos 5:28-32 som räknas till P. Observera att det inte heller nämns någonstans i J att Gud ska föra en flod över jorden innan HERREN nämner att ”om sju dagar ska jag låta det regna på jorden”. Den informationen ges *efter* att Noach har fått veta att han ska gå till arken tillsammans med allt djurliv – utan att han före det fått veta att det ska komma en flod. Han får också veta att han ska gå till en ark han inte fått några instruktioner att bygga och ännu mindre fått förhandsinformation om att han en dag ska gå in i tillsammans med allt djurliv. All denna information ges i P. I J kommer endast befallningen utan förvarning: Gå!

I J beskrivs heller aldrig när floden bryter ut. Den beskrivningen är central i t.ex. Gilgamesheposets version.¹²⁰ Den tydliga vändpunkten i hela berättelsen när Gud tänker på Noach saknas också, liksom omnämnandet att arken strandar. Den episoden är även den central i Gilgamesheposet. Det är anmärkningsvärt att det nämns att arken lyfts ovanom marken i J, medan det noteras hur arken strandar i P.

Luckan öppnas i J men bergstopparna blir synliga i P. Det här är två händelser som hör ihop i Gilgamesheposet. Intressant är också att det sägs att Noach öppnar det fönster ”han gjort på arken”. Den enda öppning som tidigare nämnts finns i P i 1 Mos 6:16. Det är dock inte samma ord som används, så i det här fallet finns kanske inget samband.

Om man lyfter ut korpen från den övriga fågelepisoden uppstår igen en situation då de två berättelserna otvetydigt kompletterar varandra. Men det är nog bortom allt rimligt tvivel att korpen hör till en enda fågelepisod. I så fall finns den i sin helhet i J, men saknas helt i P. Sedan saknar J all beskrivning av hur Noach och allt liv lämnar arken, det enda som återstår av flodberättelsen är offerepisoden, sedan är J slut.

Vad gäller P saknas även där centrala element trots att textens omfattning nästan är det dubbla. T.ex. saknas en beskrivning av hur dörren till arken stängs, vilket nämns även i Gilgamesheposet. Inte heller finns någon beskrivning överhuvudtaget av hur vattnet tilltar och arken lyfts upp över marken och börjar ”vandra” på vattnets yta. Lika lite nämns att alla berg täcktes och att vattnet stod 15 alnar över bergstopparna. Inte heller nämns att det endast var Noach och de med honom som överlevde. Det enda som nämns i P är startpunkten för floden och därefter att allt liv förgicks. Ingenting nämns däremellan!

Däremot finns en lång beskrivning av hur vattnet sjunker undan och arken strandar i P, ingenting av den beskrivningen finns i J förutom en utbruten mening som konstaterar att ”vattnet sjönk undan”. Beskrivningen av hur vattnet tilltar, arken lyfts upp ovanom marken och bergstopparna täcks finns således i J medan beskrivningen av hur vattnet börjar sjunka

¹¹⁹ Keil & Delitzsch 2001, 91.

¹²⁰ Se min analys i Jungerstam 2018.

undan, arken strandar och bergstopparna blir synliga finns i P. De här händelserna svarar givetvis emot varandra och är en del av samma parallellism enligt mönstret A-B-C-a-b-c.¹²¹

Vattnet stiger – arken lyfts upp – alla berg täcks – *vattnen sjunker undan* – arken strandar – *bergstopparna blir synliga*

I P saknas omnämmandet av luckan som öppnas, vilket nämns i Gilgamesheposet. Vad gäller fågelepisoden saknas den helt i P eller så finns bara korpen tilldelad vilket inte gör situationen bättre. Orsaken till att bryta ur korpen är att det är prekärt att fågelepisoden helt saknas i P. Resultatet efter den manövern blir att såväl J som P har inkompleta fågelepisoder. Om de kombineras finns en fullständig logisk, harmonisk och mycket vacker fågelepisod.

4.7.1 Vilken slutsats kan dras?

Jag noterar först vad fyra framstående forskare har att säga, nämligen Gunkel, Friedman Westermann och Skinner.

Gunkel menar att resultatet av källanalysen måste testas huruvida det återstår två sammanhängande och karaktäristiska flodberättelser. Enligt Gunkel är svaret jakande i hög grad.¹²² Gunkel menar dock att J inte fullt ut är återgett av redaktorn, men vad som finns kvar av den manifesterar en mycket klar enhet.¹²³

Westermann menar att man med all säkerhet kan dra slutsatsen att det finns två källor som ligger bakom flodberättelsen på basis av det sätt som *två fullständiga, eller nästan fullständiga*, flodberättelser kombinerats.¹²⁴

Friedman håller även han med om att ett av de mest övertygande argumenten är att man kan särskilja källorna som sedan var för sig utgör en kontinuerligt flödande text. Friedman menar även han att om man tar flodberättelsen och särskiljer källorna så kan man läsa ”en komplett och kontinuerlig berättelse”. Friedman hävdar också att P verkligen var ett självständigt dokument och inte endast en komplettering till J.¹²⁵

Skinner menar att den slutliga bekräftelsen av teorin är att de två serierna av passager, alltså de verser som tillskrivs J respektive P, bildar två nästintill kontinuerliga berättelser som bägge uppvisar de distinkta drag de två källorna för urhistorien förväntas ha.¹²⁶

Mot bakgrund av mina analyser som jag presenterat ovan är det med förvåning jag läser forskarnas uttalanden. Jag måste fråga mig om de verkligen kritiskt analyserat berättelserna som bildas om man bryter isär texten i J och P? Om berättelserna, som Gunkel hävdar, skulle uppvisa en sammanhängande och karaktäristisk flodberättelse eller om man som Friedman och Westermann menar skulle få en komplett och kontinuerlig berättelse för såväl J som P –

¹²¹ Således en parallellism enligt mönstret a-b-c-a'-b'-c'.

¹²² *Both are true to a great degree.* Gunkel 1997, 140.

¹²³ *What we have of it manifests a very clear unity.* Gunkel 1997, 140.

¹²⁴ Westermann 1994, 583.

¹²⁵ Friedman 1997, 54–59; 2003, 13.

¹²⁶ Skinner 2012, 149.

då vore slutsatsen att dokumenthypotesens antagande är korrekt. Problemet är att det är just det man inte får, resultatet är det motsatta. Att dessa forskare, och många fler med dem, inte inser detta utan hävdar att man får två fullständiga eller nästintill fullständiga berättelser är anmärkningsvärt och beklagligt eftersom deras påstående är uppenbart inkorrekt, vilket min analys med all önskvärd tydlighet visar.

Min slutsats på basis av min analys i det här arbetet är att allt tyder på att flodberättelsen är *en* berättelse, inte två. Vad än flodberättelsens traditionshistoria är så kan jag konstatera att det inte finns något i empirin som stöder att den flodberättelse som finns i GT skulle vara resultatet av en kombination av två självständiga och delvis motstridiga berättelser som redaktören gjort sitt yttersta för att bevara i sin helhet.¹²⁷ Dokumenthypotesens beskrivning gällande flodberättelsen i GT kan på basis av de analyser jag presenterat i det här arbetet förkastas.

Litteraturlista

Alter, R.

1981 *The Art of Biblical Narrative*. Basic Books. USA.

1996 *Genesis*. W. W. Norton & Company. London.

2004 *The Five Books of Moses. A Translation with Commentary*. W. W. Norton & Company. New York/London.

Alter, R. & Kermode, F. (eds.)

1990 *The Literary Guide to the Bible*. The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge.

Amit, Y.

2001 *Reading Biblical Narratives. Literary Criticism and the Hebrew Bible*. Fortress Press. Minneapolis.

Baden, J. S.

2012 *The Composition of the Pentateuch. Renewing the Documentary Hypothesis*. Yale University Press. London.

Bar-Efrat, S.

2008 *Narrative Art in the Bible*. T & T Clark International. London/New York.

¹²⁷ Se kapitel 4.2.

Bauer, D. R. & Traina, R. A.

2011 *Inductive Bible Study: A Comprehensive Guide to the Practice of Hermeneutics.* Baker Academic. Grand Rapids.

Berlin, A.

1985 *The Dynamics of Biblical Parallelism.* William B. Eerdmans Publishing Company. Grand Rapids/Cambridge.

1994 *Poetics and Interpretation of Biblical Narrative.* Eisenbrauns. Winona Lake.

Blenkinsopp, J.

1992 *The Pentateuch. An Introduction to the first five Books of the Bible.* Yale University Press. London.

Boice, J. M.

1998 *Genesis. Volume 1. Creation and Fall. Genesis 1–11.* BakerBooks. Grand Rapids.

Brueggemann, W.

2010 *Genesis. Interpretation. A Bible Commentary for Teaching and Preaching.* Westminster John Knox Press. Louisville.

Cassuto, U.

1992 *A Commentary on the Book of Genesis. Part two. From Noah to Abraham.* The Magnes Press. Jerusalem.

1998 *A Commentary on the Book of Genesis. Part One. From Adam to Noah.* The Magnes Press. Jerusalem.

2008 *The Documentary Hypothesis and the Composition of the Pentateuch.* Shalem Press. Jerusalem/New York.

Charpin, D.

2010 *Reading and writing in Babylon.* Harvard University Press. London.

Civil, M.

1999 *“The Sumerian Flood Story”. Atrahasis. The Babylonian Story of the Flood.* Lambert & Millard. Eisenbrauns. Winona Lake, 138–145.

Dorsey, D. A.

1999 *The Literary Structure of the Old Testament. A Commentary on Genesis-Malachi.* Baker Academic. Grand Rapids.

Emerton, J. A.

- 1987 *An Examination of some Attempts to Defend the Unity of the Flood Narrative in Genesis. Part I.* *Vetus Testamentum* XXXVII, 4 (401–420).
- 1988 *An Examination of some Attempts to Defend the Unity of the Flood Narrative in Genesis. Part II.* *Vetus Testamentum* XXXVIII, 1 (1–21).
- Fokkelman, J. P.
- 1990 “Genesis”. *The Literary Guide to the Bible*. R. Alter & F. Kermode (eds.). The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge, 36–55.
- 1991 *Narrative Art in Genesis. Specimens of Stylistic and Structural Analysis*. The Biblical Seminar 12. Wipf & Stock Publishers. Eugene.
- Friedman, R. E.
- 1997 *Who wrote the Bible?* Harper One. New York.
- 2003 *The Bible with its Sources revealed. A new view into the five Books of Moses.* Harper One. New York.
- Gunkel, H.
- 1997 *Genesis*. Mercer University Press. Macon.
- Hamilton, V. P.
- 1990 *The Book of Genesis. Chapters 1–17*. New International Commentary of the Old Testament. Eerdmans. Grand Rapids.
- Harris, R. L. et al. (eds.)
- 1981 *Theological Wordbook of the Old Testament, Volumes 1 & 2*. Moody Press. Chicago.
- Heidel, A.
- 1963 *The Gilgamesh Epic and Old Testament Parallels*. The University of Chicago Press. London.
- Heller, R. L.
- 2004 *Narrative Structure and Discourse Constellations. An Analysis of Clause Function in Biblical Hebrew Prose*. *Harvard Semitic Studies* 55. Eisenbrauns. Winona Lake.
- Holladay, W. L.
- 2000 *A concise Hebrew and Aramaic Lexicon*. (12th corrected impression published 1991, reprinted 2000). Köln.

Jungerstam, T.

- 2013 *1 Mosebok 1:1–2:3 och det babyloniska eposet Enuma Elish. En analys av det gemensamma i kosmogonin och av texternas syfte. Pro gradu avhandling.* Teologiska Fakulteten, Åbo Akademi. Kan läsas via www.torejungerstam.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via Tore Jungerstam som kan nås via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2015 *Hur förhåller sig Edenberättelsen till skapelseberättelsen. En analys av struktur och innehåll.* Kan läsas via www.torejungerstam.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via Tore Jungerstam som kan nås via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2016 *Historien om Kain och Abel. En analys och kommentar av 1 Mos 4.* Kan läsas via www.torejungerstam.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via Tore Jungerstam som kan nås via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2017 *En analys och kommentar av 1 Mos 5:1–6:8: Adams och människans fortsatta historia.* Kan läsas via www.torejungerstam.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via Tore Jungerstam som kan nås via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2018 *Flodberättelsen i GT och Gilgamesheposet. En komparativ analys.* Kan läsas via www.torejungerstam.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via Tore Jungerstam som kan nås via tore.jungerstam@gmail.com.

Keil, C. F. & Delitzsch, F.

- 2001 *Commentary on the Old Testament. Volume 1.* Hendricksons Publishers. Peabody.

Kikawada, I. M. & Quinn, A.

- 1985 *Before Abraham was.* Abingdon Press. Nashville.

Kitchen, K. A.

- 1966 *Ancient Orient and Old Testament.* InterVarsity Press. Illinois.

Kugel, J. L.

- 1981 *The Idea of Biblical Poetry. Parallelism and its History.* The John Hopkins University Press. Baltimore and London.

Lambert W. G. & Millard A. R.

- 1999 *Atrahasis. The Babylonian Story of the Flood.* Eisenbrauns. Winona Lake.

Licht, J.

- 1986 *Storytelling in the Bible.* The Magnes Press. The Hebrew University. Jerusalem.

Mathews, K. A.

1996 *Genesis 1–11:26. Vol. 1A. The new American Commentary. An Exegetical and Theological Exposition of Holy Scripture. Clendenen, E. R. (gen. ed.).* B&H Publishing Group. Nashville.

McEvenue, S. E.

1971 *The Narrative Style of the Priestly Writer.* Biblical Institute Press.

McKeown, J.

2008 *Genesis.* William B. Eerdmans Publishing Company. Cambridge.

Mettinger, T. N. D.

2007 *The Eden Narrative. A Literary and Religio-historical Study of Genesis 2–3.* Eisenbrauns. Winona Lake.

Sailhamer, J. H.

1992 *The Pentateuch as Narrative. A Biblical Theological Narrative.* Zondervan Publishing House. Grand Rapids.

Sarna, N. M.

1966 *Understanding Genesis.* Schocken Books. New York.

1989 *Genesis. The JPS Torah Commentary.* The Jewish Publication Society. Philadelphia.

Skinner, J.

2012 *A Critical and Exegetical Commentary on Genesis.* Forgotten Books. Middletown.

Speiser, E. A.

1964 *Genesis.* Anchor Bible. Doubleday & Company. New York.

Sternberg, M.

1987 *The Poetics of Biblical Narrative. Ideological Literature and the Drama of Reading.* Indiana University Press. Bloomington.

Van de Mierop, M.

2007 *A History of the Ancient Near East.* Blackwell Publishing. Oxford.

Von Rad, G.

1972 *Genesis.* Translated by John H. Marks. The Westminster Press. Philadelphia.

Walsh, J. T.

2001 *Style and Structure in Biblical Hebrew Narrative*. The Liturgical Press. Collegeville.

2009 *Old Testament Narrative. A Guide to Interpretation*. Westminster John Knox Press. Louisville, Kentucky.

Waltke, B. K.

2001 *Genesis. A Commentary*. Zondervan. Grand Rapids.

Walton, J. H.

2001 *Genesis. The NIV Application Commentary*. Muck, T. (gen. ed.). Zondervan. Michigan.

Warring, L & Kantola, T.

2001 *Gilgamesheposet*. Natur & Kultur. Stockholm.

Wellhausen, J.

2006 *Prolegomena to the history of Israel*. Translated by J. Sutherland Black and Allan Menzies. Bibliobazaar. Charleston.

Wenham, G. J.

1987 *Genesis 1–15*. Word Biblical Commentary. Thomas Nelson. Dallas.

1994 “*The Coherence of the Flood Narrative*”. *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11*. R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 436–447.

Wente, E.

1990 *Letters from Ancient Egypt*. Scholars Press. Atlanta.

Westermann, C.

1994 *Genesis 1–11. A Continental Commentary*. Translated by J.J. Scullion. Fortress Press. Minneapolis.

Whybray, R. N.

1999 *The Making of the Pentateuch. A Methodological Study*. Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series 53. Sheffield Academic Press. Sheffield.

Wikander, O.

2005 *Enuma Elish. Det babyloniska skapelseepoet.* Wahlström & Widstrands
klassikerserie.

Wilson, R. R.

1977 *Genealogy and History in the Biblical World.* Yale University Press. New Haven
and London.

